

YOZGAT İLİ BAĞCILIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Samet KOÇAK

Y. Lisans Tezi

Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Neval TOPCU ALTINCI

2023

Her hakkı saklıdır

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YOZGAT İLİ BAĞCILIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Samet KOÇAK

TOKAT
Ocak-2023

Her hakkı saklıdır

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi Neval TOPCU ALTINCI danışmanlığında hazırlamış olduğum “Yozgat İli Bağcılığının Değerlendirilmesi” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

11/01/2023

Tez Yazarı Samet KOÇAK

İmza

JÜRİ KABUL VE ONAY

Samet Koçak tarafından hazırlanan “**Yozgat İli Bağcılığının Değerlendirilmesi**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 11.01.2023 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bahçe Bitkileri Anabilim Dalında’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Üye (Başkan): Doç. Dr. Rüveyda YÜZBAŞIOĞLU

.....

Üye : Doç. Dr. Hakan KELES

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Neval TOPCU ALTINCI

.....

ONAY

...../...../.....

Prof. Dr. Mehmet GÜNEŞ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Samet KOÇAK

ÖZET

Y. Lisans Tezi

YOZGAT İLİ BAĞCILIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Samet KOÇAK

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Fen Bilimler Enstitüsü

Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Neval TOPCU ALTINCI

Araştırma Yozgat ilinin bağcılık durumunu tespit etmeye yönelik yapılmıştır. Ankete katılan üreticilerin sayısını belirlemede Tarım İl Müdürlüğü ÇKS kayıtlarında bulunan üretici sayısından faydalanmış olup, bağcılığın yoğun olarak yapıldığı ve üretici sayısının çoğunluğunu oluşturan Yozgat İli Merkez ilçe ve Sorgun ilçelerinde yaşayan 254 üretici ile anket yapılmıştır. Yapılan anketlerde üreticilerin sosyo-demografik yapısı, arazi varlığı, üretim şekillerine ve bağcılık ile ilgili temel bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan anket sonuçlarına göre Üreticilerin %94,88'i erkek, %5,12'sinin kadın olduğu belirlenmiş olup, üreticilerin yaş ortalaması 55,52 olarak belirlenmiştir. Üreticilerin eğitim durumları incelendiğinde ise %46,46'lık oranla lise mezunu oldukları, bunu sırasıyla %25,20 ile ortaokul, %24,41 oranla ilkokul mezunu oldukları, ön lisans mezunu %1,18'lik dilimde olduğu ve oku yazar olmayan oranının ise %0,39 olduğu tespit edilmiştir. Bağcılığı ortalama 40,15 yıldır yaptıkları ve bağlarının yaş ortalamasının 40 yaş üstü olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılan üreticilerin bağcılık ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları görülmüştür. Yozgat ilinde bağcılığın eski yoğun hareketli günlerine dönebilmesi için öncelikle üreticilere yeni bağcılık kültürünü aşlamak gerektiğini düşünmekteyiz. Bunu da eğitimlerle, yazılı ve görsel medya yöntemi, bağcılığın daha profesyonel şekilde yapıldığı bölgelere teknik gezilerle olabileceği kanaatindeyiz. Ayrıca bölgede modern bağcılığın temellerini atmaya yönelik il ilçe müdürlüklerinin teşvik projelerinin hazırlanması üreticilere aşılı fidan, destek ve terbiye sistemlerinin temin edilebilmesi sistemlerin kurulması için destek verilmesi, eğitimler ile de bu sistemin, bu üreticilik modelinin benimsenmesinin, öğrenilmesinin sağlanması gerekmektedir.

2023,50 sayfa

Anahtar kelimeler: Anket, üretici, fidan, üzüm

Ms Thesis

EVALUATION OF VITICULTURE IN YOZGAT PROVINCE

Samet KOÇAK

Gaziosmanpaşa University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Horticulture

Supervisor: Dr. Neval TOPCU ALTINCI

The research was carried out to determine the viticulture situation of Yozgat province. In determining the number of producers participating in the survey, the number of producers in the ÇKS records of the Provincial Directorate of Agriculture was used, and a survey was conducted with 254 producers living in the Central and Sorgun districts of Yozgat, where viticulture is intense and the majority of the number of producers. In the surveys, it was tried to reach the socio-demographic structure of the producers, the land existence, the production methods and basic information about viticulture. According to the results of the survey, it was determined that 94,88% of the producers were male and 5.12% were female, and the average age of the producers was 55.52. When the educational status of the producers was examined, it was determined that 46,46% were high school graduates, 25,20% were secondary school graduates, 24,41% were primary school graduates, associate degree graduates were in 1,18% and the illiterate rate was 0,39%. It has been determined that they have been doing viticulture for an average of 40.15 years and the average age of their vineyards is over 40 years old. It was observed that the producers participating in the survey did not receive any training on viticulture. We think that in order for viticulture in Yozgat to return to its old busy days, first of all, it is necessary to instill a new viticulture culture in the producers. We believe that this can be achieved through trainings, written and visual media methods, and technical trips to regions where viticulture is done more professionally. In addition, it is necessary to prepare incentive projects of provincial district directorates to lay the foundations of modern viticulture in the region, to provide support for the establishment of systems to provide grafted saplings, support and training systems to producers, and to ensure that this system, this production model is adopted and learned through trainings.

2023,51 pages

Keywords : Survey, Producer, Sapling, Grape

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Tez konumun belirlenmesi ve çalışmam boyunca yanımda olan danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Neval TOPCU ALTINCI' ya teşekkür ederim. Ayrıca Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimleri ile yanımda olan Fatma CANTEKİN' e, teşekkür ederim. Yozgat Tarım İl Müdürlüğü çalışanlarından Yusuf AYDIN ve Celal GENCER'e de yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ KABUL VE ONAY	ii
TEZ BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	3
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	10
3.1.Materyal.....	10
3.2.Yöntem	10
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	11
5. SONUÇ	30
KAYNAKLAR	37
ÖZGEÇMİŞ	41

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 4. 1. Üreticilerin cinsiyete göre dağılımları	11
Çizelge 4.2 Üreticilerin eğitim durumuna göre dağılımları.....	11
Çizelge 4.3. Üreticilerin başka işte çalışma durumuna göre dağılımı.....	12
Çizelge 4.4 Üreticilerin Medeni Duruma Göre Dağılımı.....	12
Çizelge 4.5. üreticilerin sosyal güvence durumu dağılımı.....	13
Çizelge 4.6. Üreticilerin sosyal güvence dağılımları.....	13
Çizelge 4.7. Üreticilerin hayvansal üretimle ilgilenme durumu dağılımı.....	13
Çizelge 4.8. Üreticilerin bitkisel üretim şekilleri dağılımları.....	14
Çizelge 4.9. Üreticilerin bağcılık yapma nedenlerinin dağılımları.....	15
Çizelge 4.10. Üreticilerin bağcılıkla ilgili eğitim alma durumunun dağılımı.....	15
Çizelge 4.11. Üreticilerin fidanları temin etme şekli dağılımları.....	16
Çizelge 4.12. Üreticilerin kullandıkları fidan tipi dağılımı.....	16
Çizelge 4.13. Üreticilerin Bağlarında eksik fidan tamamlama yöntemlerinin dağılımları...	17
Çizelge 4.14. Üreticilerin budama tercihlerinin dağılımları.....	18
Çizelge 4.15. Üretim yapılan bağların terbiye şekillerinin dağılımı.....	19
Çizelge 4.16. Üreticilerin gübre tercihi dağılımları.....	20
Çizelge 4.17. Üreticilerin gübreleme yaparken doz ayarı yapma yöntemlerinin dağılımı.....	21
Çizelge 4.18. Üreticilerin ürettikleri üzümün değerlendirme şeklinin dağılımları.....	21
Çizelge 4.19. Üreticilerin ürettikleri üzümün değerlendirme şeklinin dağılımları.....	22
Çizelge 4.20. Araştırma yapılan bağlarda üretilen üzüm çeşitlerinin dağılımları.....	23
Çizelge 4.21. Üreticilerin bağcılıkta karşılaştıkları hastalıklar ve zararlılar*.....	24
Çizelge 4.22. Bağ hastalık ve zararlıları ile mücadele yöntemleri.....	25
Çizelge 4.23. Üreticilerin ilaçlama yapmaya karar verme durumu.....	26
Çizelge 4.24. Üreticilerin ilaçlama ilgili bilgiyi temin etme şekli.....	27
Çizelge 4.25. Üreticilerin ilaçlama sırasındaki tedbir alma durumları.....	27
Çizelge 4.26. İlaçlama sonrasında atıkların akibet durumu	28

KISALTMALAR DİZİNİ

ÇKS	:Çiftçi Kayıt Sistemi
KYK	:Kuzey Yarım Küre
GYK	:Güney Yarım Küre
SKT	:Son Kullanma Tarihi
IFAD	:Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu
da	:Dekar
Kg	:Kilogram
m	:Metre
TL	:Türk Lirası
SSK	:Sosyal Sigortalar Kurumu
Na	:Sodyum
P	:Fosfor
K	:Potasyum
CaCO ₃	:Kalsiyum Karbonat
kW	:Kilowatt

1.GİRİŞ

Dünyada bağcılık genel olarak KYK de 20-52, GYK de 20-40 enlem dereceleri arasında yayılım alanına sahiptir (Winkler ve ark., 1974). Sıcaklık faktörü ise bu enlem derecelerini etkileyen en büyük etmendir. Ülkemiz ise bağcılık için en elverişli iklim kuşağı üzerinde bulunmakla birlikte kültürü yapılan *Vitis vinifera* L. ve bağcılık kültürünün anavatanı olması sebebiyle zengin bir gen potansiyeline sahiptir (Tekdal ve Sarlar, 2016). Türkiye bağ alanı bakımından dünya da 5. Sırada yer almaktadır. Üzüm üretimi bakımından ise 6. sırada yer alan büyük bir bağcılık merkezidir. Bu değerlere sahip topraklardaki uygun bağ ekolojisi, zengin asma biyoçeşitliliği ve toplumunun yüksek bağcılık deneyimi ile tarihsel kültürü ilave edildiğinde Türkiye, bağcılık açısından en büyük potansiyele sahip ülkeler arasındadır. Aynı zamanda Akdeniz ve Yakındoğu gen merkezlerinin de kesiştiği alanda yer almaktadır. Uzun bir süre de farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Türkiye’de yine bütün medeniyetlerce de bağcılık önemli bir geçim kaynağı olmuştur. Yaklaşık olarak ülkemizde 1400 ün üzerinde üzüm çeşidi veya tipi olduğu bilinmektedir (Söyler ve ark., 2019).

Yozgat ili, İç Anadolu’nun Orta Kızılırmak Bölümü’nde Bozok Platosu üzerinde yer almıştır. Üzerinde bulunduğu karayolları uluslararası taşımacılıkta önemli bir yer ihtiva etmektedir. Ülkemizden ve Avrupa ülkelerinden Ortadoğu’ya yapılan ticaretler bu yolların önemini daha da etkili kılmıştır.

Yozgat, alan bakımından Türkiye’nin 15. büyük şehridir. İzdüşümü alanı 13597 km², gerçek alanı ise 14123 km²’dir. İl geneli fazla dağlık değildir Yozgat; Anadolu’nun en eski yerleşim merkezlerinden birisidir (Anonim, 2013).

Sorgun ilçesinde bulunan Alişar Höyüğü’nde yapılan arkeolojik çalışmalar sonucu 5000 yıl öncesine dayanan tarihi kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Yozgat Alişar’da elde edilen kazılardan M.Ö. 1800– 1600 yıllarına ait üzüm salkımı şeklinde içki ve şarap kablaları gün yüzüne çıkarılmıştır.

Yozgat müzesinde de üzüm salkımlı küpe ve üzüm kabartmalı sütun başlığı parçası; Bizans dönemine ait şarap tıpası, asma yaprağı motifli üzüm presi ve vaftiz teknesi ile İslamiyet dönemine ait üzüm motifli taş ve küpe örnekleri bulunmaktadır (Akşit, 1981).

Bulunan eserlerden de yola çıkarak Yozgat'ın çok eski bir bağcılık yerleşimi olduğunu söylemekte mümkün. 1970'li yıllarda flokseranın tüm dünyayı etkisine almasıyla birlikte yörede de etkisini göstermiş olup bağcılığı sekteye uğratmıştır (Oraman, 1965). Bu durum İç Anadolu bölgesindeki bağ alanlarının %90'ının kurumasına yol açmıştır (Cangi ve ark., 2016).

Toplam yüzölçümü 1 407 400 ha olan Yozgat'ta 1 148 031 ha alanda kültür arazisinden oluşmakta bu alanın %0,76'sına oluşturan 3 072 ha alanda bağcılık yapılmaktadır. Bu bağ alanından ise 16 bin tonluk sofralık çekirdekli üzüm üretimi gerçekleştirilmektedir (Anonim, 2019). Yozgat ilinde çoğunlukla Sorgun, Çekerek, Yerköy, Akdağmadeni, Şefaati, Çandır ilçelerinde bağcılık yapılmaktadır. Yörede yetiştirilen çeşitler ise çoğunlukla Ak üzüm, Gök üzümü, Hasandede, Narince, Çavuş üzümü, Bulut üzümü, Dimrit, Zilifder, Öküzgözü ve Kalecik karası yetiştiriciliği yapılan çeşitler arasındadır. Halk arasında ise Gelinparmağı üzümü, Patpat üzümü, Çandır üzümü, Çiğitli üzümü, Çıtır üzümü ve Kaburgalı üzümü olarak tabir edilen ve yetiştiriciliği yapılan üzümler de bulunmaktadır (Çetin ve Daler, 2018). Ayrıca Daler (2021), Yozgat ilinde yetiştirilen üzüm çeşitlerinin klasik ve moleküler tanımlanması adlı çalışmasında ile ait 50 adet çeşitle çalışmıştır.

Yozgat ili merkez ilçe ve ilçelerinde tarımsal ve hayvansal üretime dair buğday üretimi (Erbaş, 2020), kaz yetiştiriciliği (Boz ve ark., 2014), pestisit kullanımı (Savcı ve Turan, 2016), küçükbaş hayvan yetiştiriciliği (Tüfekçi, 2020), tıbbi ve aromatik bitkiler (Hakverdi ve Yiğit, 2017), basınçlı sulama sistemleri (Yolal ve Değirmenci, 2020) ve bağcılığın değerlendirilmesi (Çetin ve Daler, 2018) gibi birçok çalışma yürütülmüştür.

Çalışmadaki amaç, tarihsel olarakta bağcılık potansiyelin yüksek olduğu bu bölgede bağcılıkla uğraşan üreticilerin sosyo-dermografik durumu, bilinç düzeyi, hali hazırda yetişen çeşitlerin varlığını belirlemede, temel sorular eşliğinde Yozgat ilindeki bağcılık durumunu ortaya koymaktır.

2.KAYNAK ÖZETLERİ

Akın (2021), Tarımsal üretici birlikleri, üreticilere geniş bir hizmet yelpazesi sunmakta ve aynı zamanda örgütsel farkındalığın yaratılması ve yaygınlaştırılmasında rol aldığını belirtmekte ve çalışmanın amacı üretici birliğinin, birlik üyesi üreticilerin örgütlenme bilincine katkısının olup olmadığının ortaya konulması olduğunu ifade ettiği bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmada, Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) destekli 79 Telli terbiye sistemli bağcılık işletmelerinin örgütlenme konusundaki bakış açıları birliğe üye olan ve birliğe üye olmayan üreticiler açısından incelenmiştir. Söz konusu işletmelerin 45 adedi Dicle Organik Meyve Yetiştirici Birliğine üyedir. Üretici birliğine üye olanlar ile üye olmayanların, sadece alınan destek sayısı ve IFAD'ı tanıma konusunda vermiş oldukları cevaplar arasındaki farkın pozitif ve çok anlamlı olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre üretici birliklerinin etkinliklerinin ve başarılarının artırılması için birliklere finansman desteklerinin sağlanması kadar, birlik faaliyetlerini sürekli olarak değerlendirebilecek mekanizmaların gerekli olduğu kanısına varılmıştır.

Tokat ili ve ilçelerinde bağ sahipleriyle yapılan bir çalışmada, üretici profili, işletme yapısı ve yabancı ot ile mücadele konularında sorular yöneltilmiştir. Bölgede üretici yaşı fazla, bağ yaşı ise düşüktür. Yörede yoğun olarak Narince çeşidi yetiştirilmekle beraber hem yapraklarından hem de üzümünden ticari olarak faydalanılmaktadır. Bağlarda goble ve kordon terbiye sistemleri kullanılırken, kış sulaması tercih edilmektedir. Ankete dahil olan yetiştiricilerin; %98'i yabancı ot ile mücadele ettiğini, %40'ı sadece toprak işleme ile mücadele ettiğini, %49'u çıkış sonrası dönemde herbisit uyguladığını ve %56'sı uyguladığı herbisit hakkında bilgi sahibi olduğunu söylemiştir. Bölgede üzüm üreticilerinin yabancı otlarla mücadele konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir. Yaşı genç yetiştiricilerin bağcılık tarımı konusunda teşvik edilmesi gerektiği kanısına varılmıştır (Altıncı ve ark., 2017)

Kızılaslan ve Somak, (2013) Tokat Erbaa'da yürüttükleri çalışmada yapılan anket sonucu çiftçiler kullanacağı ilaçları belirlerken en çok da ilaç bayileriyle yapılan bilgi alışverişleri %54,29 olmuşken, kendi bilgi ve deneyimlerini kullananların oranı %30,00 ve tarım ilçe müdürlüğü mühendislerinden bilgi alanların oran %15,71 olmaktadır.

Kullanılan tarım ilaçlarının seçiminde üreticilerin en çok önem verdiği kriterlerden %62,86 ile ilk sırayı zararlılara ve hastalıklara karşı etki dereceleri almaktadır. Ankete katılan çiftçilerin %54,29'unun skt ye dikkat etmektedir. Çiftçiler tarımsal ilaçları kullanım şekli ve dozunu %65,71 oranında tarımsal ilaç bayilerinden öğrenerek kullanmaktadır. Üreticilerin %65,71'inin ilaçları kullanırken hayvan ve çevre sağlığı, %61,43'ünün ise insan sağlığı açısından zararlı etkilerini ortadan kaldırmak için tedbir almaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Çiftçiler tıpkı gelişmiş ülkelerde olduğu gibi çevreyi ve sağlığı olabildiğince az etkileme durumundaki 'düşük riskli' ya da 'çevre dostu' tarımsal ilaç kullanımına teşvik edilmelidir.

Yapılan bir başka anket çalışmasında üreticilerin yaş ve eğitim durumları, bağ işletmelerinin büyüklüğü ve örgütlenme durumlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre; bağcılıkla uğraşan üreticilerin eğitim düzeyi (%69 ilkokul) düşüktür. Üreticilerin yaş ortalaması ise oldukça (54.2) yüksektir. Bağ alanlarının %37'sinin 20 da'nın altında olduğu ve tamamının kendi mülkiyetleri olduğu belirlenmiştir. Bağcılık yörede aile işletmeciliği şeklinde yürütülmektedir. Yetiştiricilerin tamamı bağlarında "diğer" terbiye sistemini kullandıklarını ve bu terbiye sistemini %58 oranında "tavsiye" edildiğinden dolayı tercih edilmektedir. Üreticilerin tamamının kooperatif ya da birlik üyesi olmadıkları belirlenmiştir. Neticede bağların yaşlı olması, kurak şartlarda bağcılık yapılması ve gelişen bağcılık tekniğinin yeterince bilinmemesi gibi konularda önlemler alınmalıdır (Çakır ve ark., 2017).

Edirne ili Uzunköprü ilçesinde bağcılıkla uğraşan üreticilerle yapılan bir anket çalışması sonucunda bağ alanlarının genellikle 10 dekardan küçük olduğu, bağların oldukça genç ve tek parselden oluştuğu ayrıca 6-10 yıl önce toplu bir şekilde bağ tesis edilip dikimler yapılmıştır. Bağ tesis edilmeden önce toprak analizi yaptıran bağcı oranı yüksektir. Yetiştiriciler genellikle Merlot (%44,62) ve Cabernet Sauvignon (%36,07) çeşitlerini üretimlerinde kullanmaktadırlar. Üzümlerini şaraplık olarak değerlendiren bağcı oranı %30' dur. Ayrıca hasat edilen üzümlerden sırasıyla pekmez, şıra ve hardaliye yapılmaktadır. Bağ tesisinde en çok aşılı-köklü asma fidanı kullanılmakta olup, fidan fiyatları da pahalı bulunmakta. Dikimde sıra arasının genellikle 3metre, sıra üzerinin de 1-1.5metre aralığında olduğu belirlenmiştir.

Yetiştiricilerin bağlarında %82,5 oranla Kordon Royat Terbiye Şeklini kullanmakta oldukları ve yöre bağcılığında yeniliklerin aktif olarak takip edildiği ve yeni bağların modern bağcılık yöntemleriyle tesisi yapılmaktadır. Bağ alanlarında uygulanan kültürel işlemlerden toprak işleme ve yabancı ot mücadelesi tamamen mekanizasyondan faydalanılmaktadır. Bağ alanlarında genellikle Külleme ve Mildiyö hastalıkları, bağ uyuzu ile dürmece zararlıları ve ayırık otu varlığı kendini göstermektedir. Şaraplık üzüm yetiştiriciliğinde verim ortalama 600kg/da olup, şaraplık üzüm yetiştiren çiftçiler verimden daha çok kalite önem arzetmektedir (Korkutal ve ark., 2009).

Tekirdağ Şarköy ilçesinde bağ üreticileri ile anket çalışması yürütülmüştür. Araştırma sonucunda bağ parsellerinin çok parçalı ve 10 dekardan büyük olduğu bilinmektedir. Bağcılar bağlarını Amerikan Asma Anacı üzerine yetiştirmek istedikleri üzüm çeşidini üzerine aşılayarak bağı tesis etmişlerdir. Bağcıların %43' ünün sofralık, %27 şaraplık ve %30' unun hem sofralık hem de şaraplık çeşitleri yetiştirdiği; aynı zamanda bağlarda Alphonse Lavallee (%25) ve Cardinal (%22) çeşitleri yetiştirilmektedir. Sofralık 1500 kg ve şaraplık üzüm veriminin dekara ortalama 1000 kg olduğu belirlenmiştir. Bağcılara verilecek eğitim ile beklentilerin ve bağdaki sorunlarının çözümüne önemli katkı sağlayacağı öğrenilmiştir (Korkutal ve ark., 2018)

Diyarbakır ili Çermik ilçesinde yürütülen bir çalışmada ise Güneydoğu Anadolu bölgesi bağ alanlarımızın yaklaşık %25'i, üzüm üretimimizin ise yaklaşık %15'ini karşılamaktadır. Bu bölgede Diyarbakır ili Çermik ilçesi ülkemizin en kaliteli şaraplık üzüm çeşitlerinden olan Öküzgözü ve Boğazkere yetiştiriciliğinin yoğun olarak yapıldığı bölgedir. Bu çalışma yöredeki üzüm üreticilerinin üretimden pazarlamaya kadarki tüm aşamalarda yaşadıkları sorunlar ile bu sorunların çözümüne yönelik örgütlenme biçimleri ile bu örgütlenme yapılarına bakış açılarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla Çermik ilçesinde bağcılık yapan üzüm üreticileri ile yapılan anket çalışmasında birincil kaynaklı veriler ile Tarım ilçe müdürlüğü ile üzüm üreticileri birliği ve kalkınma kooperatifinden elde edilen ikincil kaynaklı veriler kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, üreticilerin %68,4'ünün pazarlama konusunda bireysel hareket ettikleri belirlenmiştir. Üreticilerin %70,8'inin bağcılığın "kazançlı olmadığı için bağ alanlarının gelecekte azalacağı" görüşünde oldukları belirlenmiştir.

Ayrıca, araştırma kapsamına alınan kooperatif veya birlik üyesi olan veya olmayan tüm üreticilerin “kooperatifin hiçbir faydası yoktur” düşüncesinde oldukları belirlenmiştir (Akin ve ark., 2010).

Yapılan çalışmada bağ alanlarında mekanik güç kullanımının belirlenmesine yönelik yapılan bir araştırma sonucunda işletmelerde birim alana düşen traktör gücü 33.73 kW/ha olarak hesaplanmıştır. Bölgede işletme başına 4.1 adet ve traktör başına 5.02 adet tarım alet ve makine düşmektedir. Trakya Yöresinde bağ alanlarındaki mekanik güç kullanımı toprak işleme, ilaçlama ve taşıma dışında yok denecek kadar azdır. Buna neden olarak bağların agro-teknik isteklere uygun kurulmayışı gösterilmektedir (Durgut ve Arın, 2005).

Gözener ve ark. (2014), yürüttükleri bir çalışmada cimin üzümü üretimi, pazarlama durumu ve sorunlarını incelemiştir. Araştırmada sonuçlarına göre işletmecilerin %46,77'sinin en az 21 yıldır bağcılıkla uğraştıkları ve sadece %14,52'sinin bağcılık dışında herhangi bir tarımsal faaliyette bulunmadığı tespit edilmiştir. İşletmelerde tarımsal gelirin yarısının hem üzüm hem yaprak üretimi yapılmasıyla elde edildiği belirlenmiştir. İşletmelerde aile iş gücünün önemli olduğu tespit edilmiştir. İşletmeler bağlarının tamamınında geleneksel eski tip bağcılık yaptığı ve yerli asma fidanı kullandıkları belirlenmiştir. İşletmelerin pazarlama aşamasında karşılaştıkları en önemli problemler; üreticiler arasında örgütlenmenin olmaması ve ürünün muhafazasının güç olmasıdır.

Kısaca ve ark., (2020) yürüttükleri çalışma kapsamında üreticilere mevcut bağcılık işletmelerinin yapısal özellikleri ve tarımsal uygulamalara yaklaşımlarının belirlenmesi amacıyla sorular yöneltilmiştir. Ankete katılan üreticilerin yaş ortalamasının 40-60 yaş aralığında olduğu, eğitim durumunun genelinde düşük olduğu, arazilerin büyük çoğunluğunun mülkiyetinin işletmeciye ait olduğu ve miras yoluyla geçtiği tespit edilmiştir. Ayrıca anket sonuçlarına göre en yaygın yetiştiriciliği yapılan çeşidin, yöresel Tayifi çeşidi olduğu ve üreticilerin büyük çoğunluğunun kazanç seviyelerinden memnun olmadığı belirtilmiştir. Toprak analizi yaptırma konusunda yeterli bir bilinç düzeyine ulaşılmadığı, bu nedenle bitki besleme faaliyetlerinin düzensiz olduğu belirtilmiştir.

Yörede aile işletmeciliği şeklinde yürütülen bağcılık faaliyetlerinde üreticiler, kooperatif ya da birlik üyesi olmadıkları belirtmiş, üretim aşamalarında herhangi bir sorunla karşılaştıklarında, çoğunlukla diğer çiftçilere sordukları belirtilmiştir. Devlet tarafından verilen tarımsal desteklemelerden ve diğer sosyal desteklerden yararlanma seviyesi de alt seviyelerde olduğu belirtilmiştir. Bu araştırma ile yörede genel olarak karşılaşılan sorunlar tespit edilmeye çalışılmış ve bu sorunların çözülmesine yönelik çözüm önerileri verilmiştir.

Kıracı ve ark., (2014), yürüttükleri çalışmada tarımda sigorta sektörünün gelişimine ışık tutacak verilerin ortaya konulmasını hedeflemiştir. Araştırma alanında dolu ve don en önemli tarımsal sorunların başında gelmektedir. Yapılan saha çalışmasında elde edilen verilere ve gözlemlere göre bitkisel ürün sigortasının yaygınlaşmasında %50' lik devlet desteği önemlidir. Tanıtım ve bilgilendirme toplantılarına katılım az olmakla beraber (% 18) yetiştiricilerin çoğunluğu devlet destekli tarım sigortasının kapsam ve şartlarını bildiğini (%75,4) belirtmekte. Anket yapılan üreticilerin %88'i tarım sigortasını doğru kabul edilebilecek şekilde tanımlamaktadır. Araştırma alanında bağcılık işletmelerinde tarım sigortası uygulamasının yeterli düzeyde benimsenmemesinin en önemli nedeni işletmelerin gelir ve arazi bakımından küçük işletmeler olmasıdır. Bu önemli nedenin ardından sigorta teminatının kapsamının yetersiz olması, hisseli arazileri işleyenlerin sigorta için zorunlu olan ÇKS kaydını yaptırmamaları ve tazminatın da ödenmeyeceğine dair güvensizlik duyulmaktadır. Tarım sigortası yaptıran işletmelerin ise hasar tespiti işlemlerinin uygun yapılması, tazminat ödemelerinde muafiyet oranının yüksek olması ile sigorta poliçesinin düzenlenmesi döneminde üzüm verimi ve fiyatının belirlenmesinde üretici beya-nın dikkate alınmaması gibi sorunları ortaya koymaktadır.

Manisa İli üzüm üretiminde karşılaşılan sorunlar ve üreticilerin hastalıklarla mücadele konusundaki bilgi ve tecrübeleri araştırılan çalışma sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre üreticinin karşılaştıkları sorunlar tespit edilmiş ve çözümler önerileri sunulmuştur. Çalışmaya göre; üreticilerin %49'u üzümde zarar oluşturan etmenler hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığını bildirmiştir. Diğer taraftan %42' si ilaçları ambalaj reçetelerinde belirtilen dozlarda kullandığını, %28'i ise teknik elemanların önerdiği dozları kullandığını belirtmiştir.

Üreticilerin %89'u ilaçların uygulandığı zamanla hasat arasında geçmesi gereken süreye dikkat ettiklerini kimyasalların kalıcılık sürelerine dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Üreticilerin çoğunluğu pestisitlerin insan ve çevreye olan olumsuz etkilerini bildiklerini ve bu olumsuzlukların ortadan kaldırılmasını gerekildiği üreticilere söylenilmiştir (Yanar ve ark., 2017).

Şimsek ve ark., (2022), yaptıkları çalışmada Nevşehir ili bağ alanlarında üzüm üretiminin ekolojik ve sosyo-ekonomik durumu yanında enerji kullanım etkinliğini tespit etmeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmada üretici problemlerinin, sorunların ortaya konması ve çözüm önerileri getirmek amaçlanmıştır. Araştırmada bağcılıkla geçinen üreticilerin yaşlandığı, genç popülasyonun bağcılıkla ilgilenmediği, eğitim durumlarının çok yüksek olmadığı, yüksek girdi maaliyetleri, özellikle şaraplık ve şıralık üzüm endüstrisinin geliştirilemediği ve bu nedenle bağcılığın turizme veya diğer sektörlere göre gelir getirmediği, üreticilerce bağcılığın tercih edilebilirliğinin düştüğü, hatta eski bağ alanlarının terk edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Nevşehir ilinin önemli ilçelerinden Göreme'de büyük bir bölümün bulunduğu Kapadokya bölgesi turizmin yanında bağcılık kültürü ile de dikkat çekmektedir. Bölgede bağcılığın durumunu ortaya koymak suretiyle özellikle bu üzümlerden üretilen ürünlerin gastronomi turizmi açısından nasıl bir değerlendirmenin yapılabileceği konusunda çalışma yapılmıştır. Araştırma sonunda gastronomi turizminin dikkat çektiği bu günlerde mevcut yöresel ürünlerin işletmelerde sunulması, tanıtılması ve özellikle bağcılığın bu konu ile ilgili olarak geliştirilmesi kanaatine varılmıştır (Katlav ve ark., 2019).

Taşkın ve Demircan (2014), yürüttükleri çalışmada, bağcılıkta telli terbiye sistemi ve goble terbiye sistemlerinin ekonomik yönden karşılaştırılması hedeflenmiştir. İncelenen işletmelerde üretim döneminde dekara kullanılan işgücü miktarı telli terbiye sistemine göre 36.83 saat, goble terbiye sistemine göre ise 25.48 saat olarak saptanmıştır. Toplam işgücü kullanımı içinde her iki sistemde de ilk sırayı hasat işleminin aldığı belirlenmiştir. İşgücü kullanımı içinde hasatın payı telli terbiye sisteminde %32,23 goble terbiye sisteminde ise %34,38 olarak tespit edilmiştir. Dekara üzüm verimi, telli terbiye sisteminde 1928.50 kg iken, goble terbiye sisteminde 940,50 kg olarak belirlenmiştir.

Telli terbiye sistemine göre dekara ortalama üzüm veriminin, goble terbiye sistemine göre yaklaşık 2 kat daha fazla olduğu saptanmıştır. Oransal kâr, telli terbiye sistemi ile üretimde 2.46, goble terbiye sistemi ile üretimde 1.57 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre telli terbiye sistemi ile üretimin goble terbiye sistemi ile üretime göre daha avantajlı olduğu belirlenmiştir.

Ağaoğlu ve Kara (1990), yaptıkları bu çalışmada bağcılığın diğer yetiştiricilikler içerisinde yerini görmek adına 150 üretici ile görüşülmüştür. Bağcılık yapan çiftçilerin arazilerinde %41,61 oranında arpa-buğday, %15,37 oranında şeker pancarı yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bunlara ek olarak bağcılık oranı %11,82 dir. Bağcılığı temel geçim kaynağı olarak yapan çiftçilerde dahi görülüyor ki bağcılık özelliğini yitirmeye yüz tutmuş.

Sevindik ve ark., (2017), 100 adet bağ işletmesi ile yaptıkları çalışmada bağ işletmelerinin büyüklüğü ve örgütlenmeleri ile çiftçilerin eğitim durumu ve yaşlarının öğrenilmesi hedeflenmiştir. Bağ alanlarının %72 sinin 30 da'm altında olduğu arazilerin ise kendi mülkleri olduğu ayrıca yaş ortalamalarının da oldukça yüksek olduğu öğrenilmiştir. Yetiştirilen çeşitler yöresel olup çiftçinin kendi öz tüketimini karşılamak amaçlı yetiştirilmektedir. Üreticilerin %69' unun üzüm yetiştiriciliğinden iyi gelir elde ettiği, %59' unun ise yetiştiriciliği iyi bildikleri ve kullanılan ekipmanların yeterli olduğu söylenmiştir. Çalışma sonucunda ise gelirin iyileştirilmesi adına düzenlemelerin yapılması gerekli ve bağcılık konusunda tarımsal bilgi desteklenmesinin yapılması öngörülmüştür.

Kızılaslan ve ark., (2020) yaprak üreticiliği yapan çiftçilerin üretim ve pazarlama sorunlarını belirlemeye yönelik yaptıkları çalışma sonucunda yörede 44 çeşit üzüm bulunmakta ve bunlar hem iç hem de dış piyasada her daim ihtiyaç olunan markalaşmış çeşitlerdir. Buna rağmen yetiştirilen kazanç oranlarının düşük olduğu bilinmektedir. Çalışmanın sonucunda üretimden yetiştirmeye ve pazarlamaya kadar olan kısımda birçok sorunla karşılaşmıştır. Bu sebeple üretim ve pazarlama konusunda sorunlar tespit edilerek bu sorunlara çözümler bulunmaya çalışılmıştır.

3.MATERYAL ve YÖNTEM

1.1. Materyal

Çalışmanın ana materyalini Yozgat ilinde tarımsal faaliyet gösteren işletmeler oluşturmıştır. Bu işletmelere ilişkin ana popülasyon belirlendikten sonra uygun örnekleme yöntemi kullanılarak örnek hacmi belirlenmiştir. Belirlenen örnek işletmeler ile yüz yüze görüşmelerden elde edilen orijinal veriler kullanılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili yapılmış çalışma, araştırma vb. yayınlar ile kamu kurum ve kuruluşların yayın ve istatistiklerinden yararlanılmıştır.

1.2. Yöntem

Verilerin Toplanmasında İzelenen Yöntem

Yozgat ilin Tarım il müdürülüğü kayıtlarına göre Yozgat ilinde 11 ilçede 6115 bağıcılıkla uğraşan üretici sayısı tespit edilmiştir. En uygun örnekleme sayısını tespit etme yönteminde ise oransal yaklaşımdan yararlanılmıştır. Buna göre;

$$n = \frac{Np(1 - p)}{(N - 1) - \sigma p^2 + p(1 - p)}$$

n= örnek büyüklüğü,

N= popülasyon büyüklüğü (3867 üretici)

p= tahmin oranı (0.5 maksimum örnek büyüklüğü için),

σ = oran varyansı (maksimum örnek hacmine ulaşmak için %90 güven aralığında ve %5 hata payı ile).

Ana kitleyi oluşturan bireylerin özellikleri başlangıçta bilinmediği için, örnek hacmini maksimum kılacak şekilde $p=0,5$ olarak alınmış ve anket sayısını belirlemede görüşülecek birey sayısı Yozgat ili ve ilçelerindeki popülasyonun dağılımına göre belirlenmiş olup, Merkez ilçede 98 ve Sorgun da ise 156 üretici olmak üzere örnek hacmini oluşturacak 254 üretici sayısına ulaşılmış ve ankete katılan tüm bireyler tesadüfi olarak belirlenmiştir (Kızıloğlu ve Kızılaslan, 2013).

Verilerin analizi

Araştırmada tesadüfi olarak seçilen 254 üreticiye ait anketlerin ofis programlarından excel programı aracılığı ile gerekli veri girileri yapılmış ve hem bu programda hemde spss statics 26 paket programı ile işlenerek frekans tabloları oluşturulmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Ankete Katılan Üreticilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Çizelge 4. 1. Üreticilerin cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	13	5,12
Erkek	241	94,88
Toplam	254	100,00

Araştırmaya katılan üreticilere ait cinsiyet dağılımı Çizelge 4.1’de verilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan 254 üreticinin %94,88’i erkek, %5,12’sinin ise kadın olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan üreticilerin yaşları 35 ile 72 arasında değişmektedir. Araştırmada üreticilerin tamamı yaş sorusunu cevaplamış ve yaş ortalaması yapılan hesaplamalar sonucunda 55.52 olarak belirlenmiştir.

Çetin ve Daler (2018), Yozgat ili genelinde halen bağcılık ile uğraşmakta olan üreticilerinin büyük bir kısmının 50 yaşın üzerinde olduğu ve bağcılık konusunda 25 yılı aşkın deneyimlerinin bulunduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 4.2. Üreticilerin eğitim durumuna göre dağılımları

Eğitim Durumu	Frekans	%
Okur Yazar Değil	1	0,39
Okur Yazar	6	2,36
İlkokul	62	24,41
Ortaokul	64	25,20
Lise	118	46,46
Ön Lisans	3	1,18
Lisans	0	-
Lisansüstü	0	-
Toplam	254	100,00

Araştırmaya katılan tüm üreticiler eğitim durumları ile soruya cevap vermiş olup, sonuçlar Çizelge 4.2’de incelenmiştir. Üreticiler %0,39’luk kısım okur yazar olmadığı, %1,18’lik kısım ön lisans, %24,41’lik kısım ilkokul, %25,20’lik kısım ortaokul ve %46,46’lık en yüksek oran ile de lise mezunu olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmada lisans ve lisansüstü eğitim yapan üretici bulunmamaktadır.

Tokat'ın Erbaa ilçesinde bağcılık ile uğraşan üreticilerin yüksek telli sistemi benimsemeleri üzerine yapılan bir araştırmada, araştırmaya katılan bireylerin %38,4'i ilkokul mezunu, %31,2'sinin ise lise mezunu olduğu bildirilmiştir. Araştırmada %7,1'i üniversite mezunu iken okur yazar olmayan üretici bulunmamaktadır (Hızarcı, 2019).

Çizelge 4.3. Üreticilerin başka işte çalışma durumuna göre dağılımı

Herhangi bir işte çalışma durumu	Frekans	%
Serbest	123	48,43
Memur	11	4,33
İşçi	17	6,69
Esnaf	11	4,33
Emekli	77	30,31
Ev Hanımı	13	5,12
Diğer	2	0,79
Toplam	254	100,00

Çizelge 4.3'te üreticilerin başka işte çalışma durumları incelendiğinde %48,43'ü serbest meslek, %30,31'inin emekli, %6,69'u işçi, %4,33'ü memur olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan kadınların tümünün ev hanımı oldukları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.4 Üreticilerin Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni durum	Frekans	%
Bekar	10	3,94
Evli	244	96,06
Toplam	254	100,00

Ankete katılan üreticilerin medeni duruma göre dağılımları Çizelge 4.4'te verilmiştir. 254 üreticinin %96,06'sı evli, %3,94'ü ise bekar olduğu tespit edilmiştir.

Ailedeki ortalama birey sayısı ise 3.77 kişi, çalışan birey sayısı ise ortalama 1.29 kişi olduğu, ailenin tarım dışı yıllık gelirinin ortalama 68.24 milyon TL ve ailenin tarımsal yıllık gelirinin ise ortalama 115.90 milyon TL olduğu tespit edilmiştir.

Mersin İli Tarsus İlçesi Üzüm Üretiminin Mevcut Durumu ve Sorunlarının irdelendiği bir çalışmada hane halkının ortalama sayısının 3.7 kişi olduğu belirtilmiştir.

Aynı çalışmada tarımdan elde edilen gelirle geçimlerini sağlayanların oranının %86,3, tarımla birlikte tarım dışı gelirle geçimlerini sağlayanların oranının ise %13,7 olduğu ve bağcılıktan elde edilen gelir ortalaması yıllık 11.500 TL olduğu tespit edilmiştir (Özdemir ve ark., 2015).

Çizelge 4.5. üreticilerin sosyal güvence durumu dağılımı

Sosyal Güvence Durumu	Frekans	%
Evet	254	100,00
Hayır	0	0,00
Toplam	254	100,00

Çizelge 4.5'te üreticilerin sosyal güvenceye sahip olup olmadığı incelenmiş ve 254 üreticinin tümü sosyal güvenceleri olduğunu beyan etmişlerdir.

Çizelge 4.6. Üreticilerin sosyal güvence dağılımları

Sosyal Güvence Dağılımı	Frekans	(%)
Bağ- kur	244	96,06
SSK	10	3,94
Toplam	254	100,00

Araştırmaya katılan üreticilerin sosyal güvence durumları Çizelge 4.6.'ta verilmiş olup, en yüksek oranın Bağkur, en düşük oranın ise SSK olduğu tespit edilmiştir. Bağkurlu üretici sayısı 244 ile %96,06'lık kısmı kapsarken, 10 SSK üretici ise %3,94'lük kısmı oluşturmuştur.

Siirt ilinde bağcılıkla uğraşan üreticilerin mevcut durumunu belirlemeye yönelik bir araştırmada üreticilerin sosyal güvence durumunun dağılımı incelenmiş olup, %48'inin herhangi bir sosyal güvencesi olmadığı, %30'unun Bağ-Kur, %12'si Emekli Sandığı ve %10'unun SSK ya bağlı oldukları tespit edilmiştir (Gazioğlu Şensoy ve ark., 2020).

Çizelge 4.7. Üreticilerin hayvansal üretimle ilgilenme durumu dağılımı

Hayvansal üretim	Frekans	%
Hayır	221	87,01
Evet	33	12,99
Toplam	254	100,00

Ankete katılan tüm (%100) üreticiler bitkisel üretim yaptığını beyan etmiş olup, bitkisel üretim yapan tüm üreticilerin ise %12,99 u kapsayan 33 kişi ise ayrıca hayvansal üretim ile ilgilendiğini belirtmiştir (Çizelge 4.7.).

Bağcılık dışı tarımsal faaliyetin sorgulandığı başka bir çalışmada üreticilerin %10'unun hayvansal üretim ile ilgilendiği tespit edilmiştir (Gazioğlu Şensoy ve ark., 2020).

Diyarbakır ili çermik ilçesinde yapılan bir araştırmada ise bağcılık, bitkisel ve hayvansal üretim yapan üreticilerin oranının %64,3 olduğu belirlenmiştir (Akın ve Özdemir, 2010).

4.2. İşletmenin Arazi varlığı

Ankete katılan üreticilerin arazi varlığında ortalama 172.36 da Mülk arazisi olduğu, tarla arazisinin ortalama 172.20 da kira ile tutulan arazinin ortalama 58.15 da olduğu, kiraya ortağa verilen arazinin ortalama 48.77 da olduğu ve bağ arazisinin ortalama 4.81 da olduğu tespit edilmiştir. Üreticilerin hepsi meyve-sebze üretimi yaptıkları bir araziye sahip olmadıklarını belirtmişleridir.

4.3. Üretim Deseni

Çizelge 4.8. Üreticilerin bitkisel üretim şekilleri dağılımları*

Bitkisel Üretim Şekli	Frekans	%
Bağ	254	100
Arpa	179	70,47
Mısır	27	10,63
Patates	0	-
Yonca	8	3,15
Korunga	0	-
Ayçiçeği	20	7,87
Meyve	0	-
Sebze	0	-
Buğday	190	74,80

*birden fazla cevap verildiğinden %100 aşmaktadır.

Ankete katılan tüm üreticilerin bağcılıkla uğraştığı ve bağcılık ile birlikte yaptıkları diğer bitkisel ürünlerin dağılımlarının ise %74,80 buğday, %70,47 arpa, %10,63 mısır, %7,87 ayçiçeği ve %3,15 yonca olduğu tespit edilmiştir. Üreticilerin bitkisel üretim deseni olarak ağırlıkta olarak tarla tarımı yaptığı, bağcılığın ise bağlarının yaşı göz önüne alındığında aile büyüklerinden kalarak devam ettiği düşünülmektedir.

Çizelge 4.9. Üreticilerin bağcılık yapma nedenlerinin dağılımları

Bağcılık yapma nedeni	Frekans	%
Baba mesleği olduğu için	245	96,46
Kar elde ettiğim için	9	3,54
Arazi koşulları bağcılığa uygun olduğu için	0	-
Diğer	0	-
Toplam	254	100,00

Araştırmaya katılan üreticilerin ortalama 40,15 yıldır bağcılık ile uğraştığı görülmektedir. Çizelge 4.9.'da bağcılık yapma nedenlerinin incelenmiş olup en yüksek oranın %96,46 baba mesleği olduğu için, %3,54'lük oranla kar elde ettim için cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Arazi koşullarının bağcılık için uygun olması ve diğer şıklarına herhangi bir cevap verilmediği görülmüştür. Üreticilerin yaş ortalamasının da 55.52 olması da üreticilerin birçoğunun çocukluk döneminde bağcılık ile ilgilenmeye başladıkları düşünülmektedir.

Özdemir ve ark., (2015) yapmış oldukları araştırmada bağ sahiplerinin yaş ortalamasının 45.5 olduğunu bildirmiştir. Siirt ilinde yapılan benzer bir çalışmada ise ankete katılan üreticilerin yaş dağılımlarında 40-60 yaş aralığı %36 olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada üreticilere bağcılığı yapma sebepleri sorulmuş olup, üreticilerin %58 geçim kaynağı, %30'unun ise babadan kaldığı için devam ettirdiği belirlenmiştir (Gazioğlu Şensoy ve ark., 2020).

Çizelge 4.10. Üreticilerin bağcılıkla ilgili eğitim alma durumunun dağılımı

Eğitim Alma	Frekans	%
Hayır	238	93,70
Evet	16	6,30
Toplam	254	100,00

Araştırmada üreticilere daha önce bağcılıkla ilgili eğitim alıp almadıkları sorulmuş olup çizelge 4.10.'ta verilen cevaplar incelenmiştir.

Üreticilerin büyük bir oranı hayır cevabını vermiştir. Hayır cevabını verenlerin %93,7'lik, evet cevabını verenlerin ise %6,30'luk bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Trakya bölgesinde bitkisel üretim yapan üreticilerle yapılan bir çalışmada tarımsal eğitim alıp aldığı ile ilgili dağılımı belirlenmiştir ve üreticilerin %32,7'i tarımsal eğitim almış, % 67,3'si ise tarım ile ilgili herhangi bir eğitim almamış olduğunu bildirilmiştir (Bal, 2018).

Torun ve Bobat (2016) süs bitkileri üreticileri ile yaptıkları bir anket çalışmasında mesleki eğitim alıp almadıkları sorgulanmıştır. Üreticilerin %55'i herhangi bir eğitim almadıklarını %45'i ise eğitim aldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.11. Üreticilerin fidanları temin etme şekli dağılımları

Fidan temin şekli	Frekans	%
Kendi üretimim	242	95,28
Komsu-akraba	12	4,72
Bayii-kooperatif	0	-
Diğer	0	-
Toplam	254	100,00

Bağcılıkta kilit konulardan biri fidan teminidir. Bu konu ile ilgili üreticilerin vermiş oldukları cevapların dağılımı Çizelge 4.11'te verilmiştir. Çizelgeye göre üreticilerin büyük bir çoğunluğu kendi üretimim cevabını verdikleri ve bu oranın %95,28 olduğu tespit edilmiştir. Komşu akrabadan temin etme cevabını verenlerin oranı %4,72 olduğu belirlenmiş olup ve bayii-kooperatif ve diğer cevapları üreticiler tarafından seçilmediği görülmüştür.

Çizelge 4.12. Üreticilerin kullandıkları fidan tipi dağılımı

Fidan Tipi	Frekans	%
Yerli fidan	254	100,00
Aşılı fidan	0	-
Sertifikalı fidan	0	-
Sertifkasız fidan	0	-
Diğer	0	-
Toplam	254	100,00

Üreticilere hangi fidan tipini kullandıklarını belirlemeye yönelik sorulan soruya verilen cevaplar Çizelge 4.12.'de incelenmiştir. Üreticilerin tümü (%100) yerli fidan kullandıklarını belirtmişlerdir. Üreticilerin birçoğunun kendi üretimi fidanları kullandığını belirttiklerini için yerli fidan oranının bu seviyede çıkması beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gazioğlu Şensoy ve ark. (2020), yaptıkları araştırmada bağcılık yapan üreticilerin kullandıkları fidan tipleri belirlenmeye çalışılmış ve üreticilerin %40'ı çelikle kendilerinin ürettiğini, %38'inin aşılı fidan kullandıkları ve %22'sinin ise açık köklü yerli fidan kullandıkları tespit edilmiştir.

Edirne ili Uzunköprü ilçesinde bağcılık yapan üreticilerin katıldığı bir araştırmada üreticilerin kullandıkları fidan tiplerinin %57,20'lik bir oranla aşılı köklü asma fidanı, yerli çelik kullanımının ise %22,50 olduğu tespit edilmiştir. (Korkutal ve ark., 2009).

Çizelge 4.13. Üreticilerin Bağlarında eksik fidan tamamlama yöntemlerinin dağılımları

Bağda eksik fidan tamamlama	Frekans	%
Daldırma ile	254	100,00
Yeni fidan dikerek	0	-
Tüplü fidan	0	-
Diğer	0	-
Toplam	254	100,00

Ortalama olarak bir bağın ömrünün 30-40 yıl olduğu düşünülmektedir. Fakat üreticilerin yerli çeşitle kurulu olan bağların yaşı ise 70,80 hatta 100'ü bulabilmektedir. Uzun soluklu olan bağcılıkta araştırmaya katılan üreticilere bağda herhangi bir sebeple eksilen fidanların yerini nasıl tamamladıklarını sorulmuş olup, tüm üreticiler bu soruya %100 oranla Daldırma ile cevabını vermiştir (Çizelge 4.13).

Benzer bir çalışma da üreticiler bağda eksik olan fidanların %60'ı yeni fidan dikerek, %32,5'u ise daldırma ile tamamladıklarını belirtmişlerdir (Korkutal ve ark., 2009).

Araştırmaya katılan üreticiler aşılı fidanların fiyatları konusunda fikirleri sorulmuş, pahalı, normal ve ucuz şıklarından birini belirlemeleri istenmiştir. Bütün üreticiler bu soruya normal cevabını vermiştir.

Üreticilerin yerli fidan kullanmaları ve bağdaki eksiklerini daldırma ile tamamlamalarına rağmen aşılı fidanların fiyatlarını normal olarak değerlendirilmesi öncelikle aşılı fidanların avantajlarını bilmediklerini ve ayrıca eski bağcılık yöntemlerini terk edemediklerini göstermektedir.

Korkutal ve ark. (2009), Edirne ili Uzunköprü ilçesinde yapmış oldukları bir araştırmada üreticiler aşılı köklü asma fidan ücretlerini %60 oranında pahalı, %40 oranında ise normal olarak değerlendirmişlerdir.

Çizelge 4.14. üreticilerin budama tercihlerinin dağılımları

Budama şekli	Frekans	%
Kış budaması	194	76,38
Yaz budaması	60	23,62
Yaprak alma	254	100,00

Üreticilerin budama konusunda bilgileri irdelenmiş olup çizelge 4.14.'te verilmiştir. Üreticilerin %76,38'i kış budaması yaptıklarını belirtmiştir.

Bütün üreticiler %100'luk oranla yaprak alma işlemini yaptıklarını belirttikleri halde yaz budamasını yaptıklarını beyan edenlerin oranı %23,62 olarak tespit edilmiştir. Bu cevaplar üreticilerin bağcılık konusunda eğitim almadıklarını, budamalar ile ilgili bilgilerinin sınırlı kaldığını göstermektedir.

Bağcılıkla uğraşan işletmelerle yapılan bir araştırma sonucuna göre kış budaması yapanların oranı %60, yaz budaması yapanların oranının ise %6 olduğu belirlenmiştir. Hiç budama yapılmayan işletmelerde ise oran %26 olarak tespit edilmiştir. Yaz budamasında ise yaprak alma uygulamasının %80 oranıyla en yoğun olarak yapılan uygulama olduğu belirlenmiştir (Gazioğlu Şensoy ve ark., 2020).

Çizelge 4.15. Üretim yapılan bağların terbiye şekillerinin dağılımı

Terbiye şekilleri	Frekans	%
Tek kollu guyot	0	-
Çift kollu guyot	0	-
Kordon	14	5,51
Goble	240	94,49
Diğer	0	-
Toplam	254	100,00

Bağcılıkta verim ve kaliteyi etkileyen en büyük faktörlerden biri bağın kuruluş aşamasında karar verilen ve uygulanan terbiye sistemidir. Üreticilerin bağlarına tesis ettikleri terbiye sistemlerinin dağılımları Çizelge 4.15.'te verilmiş olup, %94,49'lık oranla goble yani geleneksel terbiye sisteminin tercih edildiği tespit edilmiştir. Üreticilerin %5,51'lik kısmı ise modern terbiye sistemlerinden kordonla bağlarını terbiye şekillerini yönettikleri belirlenmiştir.

Yozgat ili bağcılığının potansiyelinin belirlenmesine yönelik başka bir çalışmada 140 üretici ile görüşülmüş ve goble terbiye sistemi ile kurulu bağların %92 ile en çok tercih edilen sistem olduğu bunu %8 ile kordon terbiye sisteminin takip ettiği tespit edilmiştir (Çetin ve Daler, 2018). Sonuçlar kendi çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Tüm bitkisel üretim şekillerinde olduğu gibi kültürel işlemlerinin yapılmasına olanak sağlayan mekanizasyondur. Üreticilerin tümü sadece toprak işlemede mekanizasyona başvurduklarını belirtmişlerdir.

Diğer kültürel işlemlerden ilaçlama, gübreleme, sulamada ise mekanizasyona başvurmadıkları tespit edilmiştir. Üreticilerin tümü bağlarında sulama yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Edirne ili Uzunköprü ilçesinin bağcılık potansiyelini belirlemeye yönelik bir araştırmada üreticilere tarımsal mekanizasyonu ne için yaptıkları sorulmuştur. Üreticilerin toprak işleme ve yabancı ot kontrolünde %100'lük bir oranda mekanizasyona ihtiyaç duyduklarını, ilaçlama ve gübrelemede ise %95 oranında mekanizasyonu kullandıkları, sulamayı ise herhangi bir mekanizasyon yöntemi kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Korkutal ve ark., 2009).

Siirt ili bağcılığının mevcut durumunun araştırıldığı başka bir çalışmada üreticilerin %50'sinin sulama yapmadığı, %36'sının salma sulama, %8 damlama ve %6'sının karık sulama yaptıkları tespit edilmiştir (Gazioğlu ve Şensoy, 2020).

Yozgat ilinde yürütülen bir çalışmada ise bağ üreticilerinin %22'sinin traktör ile toprak işleme yaptığı belirtilmiştir. Aynı çalışmada %64 oranında üreticiler bağlarında sulama yapmadıklarını, %28 oranında yüzey sulama ve %9 oranında basınçlı sulama yaptıkları tespit edilmiştir (Çetin ve Daler, 2018)

Bitkisel üretimin tüm dallarında olduğu gibi verimli ve kaliteli ürün almak için gübreleme yapılmaktadır. Bitkinin ihtiyaç duyacağı, toprağı yormayacak şekilde gübreleme programı belirleyebilmek içinde toprak analizi yaptırmak gereklidir. Yapılan araştırmada üreticilerin tümü toprak analizi yaptırmadıklarını beyan etmişlerdir. Toprak tahlilini yaptırmama sebeplerini sorulduğunda ise %100'lük bir oranla gerek duymadıklarını belirtmişlerdir.

Diyarbakır ile Çermik ilçesinde üreticilere bağları için toprak analizi yaptıрма durumları sorulmuş ve üreticiler %86,9 oranında hayır, %13,1 oranında ise evet cevabını verdikleri belirlenmiştir (Akın ve Özdemir, 2010)

Çizelge 4.16. Üreticilerin gübre tercihi dağılımları

Gübre	Frekans	%
Suni	0	-
Organik	70	27,56
Gübre tercih etmiyor	184	72,44
Toplam	254	100,00

Araştırmaya katılan üreticilerin gübre tercihlerinin dağılımları Çizelge 4.16.'da verilmiştir. Üreticilerin büyük bir çoğunluğu %72,44'ü bağlarında gübre kullanmayı tercih etmedikleri, %27,562'lık kısmının ise organik gübre kullandıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.17. Üreticilerin gübreleme yaparken doz ayarı yapma yöntemlerinin dağılımı

Gübreleme doz ayarı belirleme	Frekans	%
Kendi bilgi ve tecrübelerime göre	53	20,87
Komşu ve akrabaların önerilerine göre	201	79,13
Teknik elemanların önerilerine göre	0	-
Radyo ve TV	0	-
Diğer	0	-
Toplam	254	100,00

Toprak analizi yaptırmayan üreticilerin gübrelemede doz ayarlarını nasıl yaptıklarının dağılımını çizelge 4.17.'de sunulmuştur. Gübreleme yapan üreticilerin çoğu %79,13'lük oranla komşu ve akrabaların önerilerine göre, %20,87'lik kısmı ise kendi bilgi ve tecrübelerime göre gübreleme doz ayarı yaptıkları belirlenmiştir.

Siirt ilinde üreticilerin gübreleme yönteminin sorulduğu bir çalışmada üreticiler %58 oranında suni+organik gübre, %34 oranında organik gübre, %4 oranında suni gübre ve %4 oranında ise gübreleme yapmadıklarını belirtmişlerdir (Gazioğlu Şensoy ve ark., 2020).

Yozgat ili bağcılığının mevcut durumunun ortaya konduğu bir başka çalışmada ise gübreleme yapmayan üreticilerin %60 oranında olduğu, %42'sinin organik gübreleme ve %11'inin kimyasal gübreleme yaptığı belirlenmiştir (Çetin ve Daler, 2018).

Çizelge 4.18. üreticilerin ürettikleri üzümün değerlendirme şeklinin dağılımları

Üzümün değerlendirme şekli	Frekans	%
Sofralık	238	93,70
Şaraplık-Şıralık	15	5,91
Kurutmalık	0	-
Toplam	254	100,00

Araştırmaya katılan üreticilerin tümü bağcılıkta üretim şeklinin meyve (%100) olduğunu belirtmiştir. Tüm üretim planlaması meyve üzerine yapılan üreticilerin ürettikleri üzümlerin değerlendirme şekillerinin dağılımlarına Çizelge 4.18'te verilmiştir. Bu çizelgeye göre üzümün büyük bir oranı %93,70'i sofralık, %5,91'i ise şaraplık olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir. Hasat edilen ürünlerin tümü ise bölge halkı tarafından satın alındığı, satış şeklinin ise peşin olarak olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Siirt ilinde yapılan bir çalışmada üretilen üzümlerin %42 sofralık, %32 sofralık-şıralık, %10 kurutmalık, %8 şıralık, %6 sofralık-kurutmalık ve %2 kurutmalık şıralık olarak değerlendirildiği bildirilmektedir. Ürünlerin pazarlanma şekilleri ise üreticileri %30'u bağda toptan satış, pazarda direkt perakende, %22'i satış yapmadıklarını ve %18 komisyoncuya verdiklerini belirtmişlerdir (Gazioğlu Şensoy ve ark., 2020).

Korkutal ve ark. (2009) yapmış oldukları çalışmada Uzunköprü ilçesinde yetiştiriciliği yapılan üzümlerden %30'u şaraplık, %30'u sofralık-şaraplık-diğer, %17,5 şaraplık-diğer, %10 sofralık-şaraplık, %7,5 sofralık-diğer ve %5'i sofralık olarak değerlendirildiği bildirilmiştir.

Çetin ve Daler (2018), Yozgat ilinde yapmış oldukları araştırmada yetiştirilen üzümlerin %100 sofralık olarak değerlendirildiği belirtilmiştir.

Her bölgenin tüketim şekline ve her çeşidin kendine has özelliği sebebi ile değerlendirme şeklinde farklılar oluşabilmektedir. Çalışmamızda elde edinilen bilgiler Yozgat ilinde yapılmış olan diğer çalışma ile paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan üreticilerin bağ arazi büyüklüğünün 10 da'dan küçük olduğu tespit edilmiştir. Çetin ve Daler (2018)'de Yozgat ilinde yaptıkları çalışmada araştırmaya katılan üreticilerin bağ alanlarının büyüklüklerini inceledikleri ve bağların %85'inin 0-5 da %11'inin 6-11 da ve %4'ünün 11-25 da aralığında olduğu tespit etmişlerdir.

Çizelge 4.19. Bağların dikim sıklığı ve yaşlarının dağılımları

Dikim aralığı	Fi	%	Bağların yaşı	Fi	%
1X1	234	92,13	<10	0	-
1,5X1,5	13	5,12	10-20	0	-
3X1,5	7	2,76	21-30	0	-
3X2	0	-	31-40	0	-
Diğer	0	-	40 +	254	100

Çizelge 4.19.'da araştırmaya katılan üreticilerin bağlarının dikim sıklığı ve yaşlarının dağılımları verilmiştir.

Bütün üreticilerin 40 yaş üstü bağlara sahip oldukları belirlenmiştir. Bağlarının dikim sıklığına bakıldığında ise %92,13'lük kısım 1x1 dikim sıklığını, %5,12'lik kısmın 1,5x1,5 ve %2,76'lık kısmın ise 3x1,5'luk dikim sıklığıyla bağlarını tesis ettikleri tespit edilmiştir. Genel olarak bağlarda goble terbiye şeklinin hâkim olduğu için bu sonuçların çıkmasının normal olduğu düşünülmektedir.

Edirne ili Uzungöl ilçesinin bağcılık potansiyelinin belirlendiği bir çalışmada bağların dikim mesafeleri ve oranlarının dağılımları belirlenmiş ve bağların dikim mesafelerinde çok değişkenlik olduğu belirtilmiştir. En çok tercih edilen dikim sıklıkları terbiye sisteminde daha çok kordon tercih edildiğinden dolayı %15 orana sahip olan 3,00x 1,25 m ve 3.00x1.50 m olarak tespit edilmiştir (Korkutal ve ark., 2009).

Yozgat ilinde yürütülen bir başka çalışmada ise dikim sıklığının %19 oranında $\leq 1.00 \times 1.00$ m, %11 oranında 2.00×1.00 m, %9 oranında 3.00×1.00 m ve %6 oranında $\geq 3.0 \times 2.0$ m olarak belirlenmiştir (Çetin ve Daler, 2018). Bu araştırmada olduğu gibi kendi araştırmamızda da dikim mesafeleri kısıklık terbiye sisteminin goble tercih edilmesinden dolayı olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 4.20. Araştırma yapılan bağlarda üretilen üzüm çeşitlerinin dağılımları*

Üzüm çeşidi	Frekans	%
Gül üzümü	239	94,09
Kara dimrit	15	5,91
Kalecik karası	1	0,39

*birden fazla cevap verildiğinden %100 aşmaktadır.

Araştırmaya katılan üreticilere yetiştiriciliğini yaptıkları üzüm çeşitlerinin dağılımları Çizelge 4.20'de verilmiştir. Yozgat bölgesinde yoğun olarak yetiştirilen ve sofralık bir üzüm çeşidi olan Gülüzümü sonuçlar değerlendirildiğinde %94,09'luk bir oranda olduğu tespit edilmiştir. Şaraplık ve şıralık olarak değerlendirmeye alınan Karadimrit %5,91 ve Kalecik Karası üzüm çeşidi ise %0,39 olduğu tespit edilmiştir.

Ülkemizin asma gen merkezleri içerisinde yer alması sebebi ile binlerce çeşit üzüm yetişebilmektedir. Çeşit seçiminde bölgenin ekolojik koşullarına adaptasyon ve değerlendirme şekillerine göre üzüm yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Yozgat ilinde ise Sarıkaya ilçesi, Yenifakılı ve Şefaati ilçelerinde sofralık üzüm olarak değerlendirilen Gül üzümü yetiştiriciliği yapıldığı bildirilmektedir (Çetin ve Daler, 2018).

Çizelge 4.21. Üreticilerin bağcılıkta karşılaştıkları hastalıklar ve zararlılar*

	<i>Hastalık ismi</i>	Frekans	%
Bağ hastalıkları	Bağ küllemesi	205	80,71
	Bağ mildiyö	42	16,54
	Kuşuni küf	65	25,59
	Ölü kol	0	-
	Kısa boğum	0	-
	Kav	9	3,54
	<i>Zararlı ismi</i>		
Bağ zararlıları	Salkım güvesi	11	4,33
	Bağ maymuncuğu	8	3,15
	Bağ yaprak uyuzu	194	76,38
	Floksera	254	100,00
	Unlu bit	14	5,51

*birden fazla cevap verildiğinden %100 aşmaktadır.

Üretimde verim ve kaliteyi sınırlandıran faktörlerden en önemlileri hastalık ve zararlılardır. Araştırmaya katılan üreticilerin bağlarında sorun oluşturan hastalık ve zararlıların dağılımları çizelge 4.21.'de verilmiştir. Bağ en yoğun şekilde karşılaşılan hastalığın %80,71'le bağ küllemesi olduğu bunu %25,59'la Kuşuni küf, %16,54'le bağ mildiyö, ve %3,54 ile de kav hastalığının izlediği tespit edilmiştir. Bağ zararlılarından ise filokseranın %100 orana sahip olduğu bunu %76,38'le bağ yaprak uyuzu, %5,51'le unlu bit, %4,33'le salkım güvesi ve %3,15 ile de bağ maymuncuğunun üreticilerin karşılaştıkları zararlılar içerisinde yer aldığı görülmüştür.

Siirt ilinde yapılmış bir çalışmada bağda sorun olan hastalık ve zararlıların dağılımları belirlenmiş ve en yüksek oranın %44 ile külleme olduğu bildirilmiştir (Gazioğlu Şensoy ve ark., 2020). Diyarbakır Çermik'te yapılan benzer bir çalışmada en çok karşılaşılan hastalık %56,0 oranla külleme, zararlı ise %47,6 oranıyla filoksera olduğu, %25 ile tespit edilmiştir (Akın ve Özdemir, 2010)

Yozgat ilinde bağcılığının mevcut durumunu ortaya koyan başka bir çalışmada ise %44 oranıyla küllemenin en çok karşılaşılan bağ hastalığı olduğu, bağ uyuzunun ise %18 ile en sık karşılaşılan zararlı olduğu belirtilmiştir (Çetin ve Daler, 2018).

Çizelge 4.22. Bağ hastalık ve zararlıları ile mücadele yöntemleri

	Müdale şekli	Kültürel	Biyolojik	Biyoteknik	Kimyasal	Fiziksel
		Fi %	Fi %	Fi %	Fi %	Fi %
Bağ hastalıkları	Bağ küllemesi	- -	- -	- -	26 10,24	- -
	Bağ mildiyö	- -	- -	- -	10 3,94	- -
	Kuşuni küf	- -	- -	- -	12 4,72	- -
	Ölü kol	- -	- -	- -	-	- -
	Kısa boğum	- -	- -	- -	-	- -
	Kav	- -	- -	- -	3 1,18	- -
Bağ zararlıları	Salkım güvesi	- -	- -	- -	6 2,36	- -
	Bağ maymuncuğu	- -	- -	- -	3 1,18	- -
	Bağ yaprak uyuzu	- -	- -	- -	34 13,19	- -
	Floksera	- -	- -	- -	- -	- -
	Unlu bit	- -	- -	- -	7 2,76	- -

Hastalık ve zararlılarda mücadele yöntemleri tek şekilde yapılacağı gibi entegre biçimde diğer mücadale yöntemleri kullanılarakta yapılabilmektedir. Üreticilerin bağlarında sorun oluşturan hastalık ve zararlılarla karşı yapmış oldukları mücadelerinin dağılımları Çizelge 4.22.'te verilmiştir. Üreticilerin tümü karşılaştıkları bu etmenlere karşı kimyasal yöntemlerle mücadele ettikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan üreticilerin en yoğun olarak karşılaştıkları külleme hastalığında kimyasal mücadele oranı %10,24 olduğu, bağlarda önemli zarara yol açan bağ yaprak uyuzu zararlısıyla kimyasal mücadele oranının ise %13,19 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kimyasal mücadele yapan üretici sayısının az olduğu da görülmektedir.

Bunun sebebi üreticilerin yaptıkları bağıcılığın ekonomik kaygı taşımadığı, bağ alanların az ve yaşlı bağlara sahip olduğu, ilaç gübre gibi giderlerin günümüzde pahalı olduğu gibi sebeplere bağlamak mümkündür.

Nevşehirde bağıcılıkla uğraşan üreticilerle yürütülen bir çalışmada, üreticilerin hepsi bağlarında karşılaştıkları hastalık ve zararlılar mücadele şekillerini kimyasal ilaçlama olduğu beyan etmiştir (Şimşek, 2022).

Çizelge 4.23. üreticilerin ilaçlama yapmaya karar verme durumu

İlaçlamaya karar verme şekli	Frekans	%
Diğer çiftçiler ilaçlama yapmaya başladığında bende başlarım	225	88,58
Bayiye sorarım	22	8,66
İl ve ilçe tarım müdürlüklerine sorarım	8	3,15
Kimseye sormam	0	-
Diğer	0	-
Toplam	254	100,00

Çizelge 4.23.'te ilaçlama yapmaya karar verme durumunun dağılımı verilmiştir. Ankete katılan üreticilerin %88,58'lik kısmı 225 kişi diğer çiftçiler ilaçlama başladığında, %8,66'sı 22 kişi bayiye, %3,15'i 8 kişi ise il ve ilçe tarım müdürlüklerine sorduklarını belirtmişlerdir.

Kızılaslan ve Somak (2013), tokat erbaa bağ üreticileri yapmış oldukları araştırmada, üreticilerin tarımsal ilaçların kullanım şekli ve dozunu karar verme şekilleri irdelenmiş ve %65,71 oranında ilaç bayilerinden, %22,86 'sı kendi bilgi ve tecrübelerinden, %10,00'ü kullandığı ilacın prospektüsünden %1,43'ü ise komşu ve akrabalarından yararlanarak öğrendikleri belirtilmiştir.

Özger ve ark., (2016), Denizli ili Çivril ilçesi şeftali yetiştiriciliği yapan üreticilerle yürüttükleri çalışmada ise, üreticilerin ilaçlama zamanına karar vermede %65,25'i ilanları takip ettiğini, bu sıralamayı ise hastalık ve zararlı görülmeden önce, hastalık ve zararlı görüldükten sonra ve başkası ilaçlama yaptıktan sonra takip ettiği belirtilmiştir.

Çizelge 4.24. üreticilerin ilaçlama ilgili bilgiyi temin etme şekli

İlaçlama ile ilgili bilgiyi temin etme şekli	Frekans	%
Bayi veya kooperatif	16	6,30
Komşu ve akraba önerilerine göre	216	85,04
Teknik eleman önerilerine göre	0	-
Bölge halkı	29	11,42
Diğer	0	-
Toplam	254	100,00

Ankete katılan üreticilerin ilaçlama ile ilgili bilgileri temin etme şeklinin dağılımları Çizelge 4.24'te verilmiştir.

Üreticilerin çoğu %85,04'ü komşu ve akraba önerilerine göre, %11,42'si bölge halkı tarafından ve %6,30'u ise bayii ve kooperatiflerce ilaçlama ile ilgili bilgiyi temin ettiklerini beyan etmişlerdir.

Tokat ili Erbaa ilçesinde bağ üreticilerinin tarımsal ilaçlar ile ilgili bilgi düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan araştırmada, ilaçlar ve ilaçlama ile ilgili bilgileri %65,71 oranında tarımsal ilaç bayilerinden, %22,86 'sı kendi bilgi ve tecrübelerinden, %10,00'u kullandığı ilacın prospektüsünden, %1,43'ü komşu ve akrabalarından yararlanarak uyguladığı belirtmişlerdir (Kızılarıslan ve Somak 2013).

Çizelge 4.25. üreticilerin ilaçlama sırasındaki tedbir alma durumları*

İlaçlama sırasında tedbir alma şekilleri	Frekans	%
İlaç satın alırken mutlaka son kullanma tarihine bakarım	11	4,33
İlaçlama yaparken bir şey yiyip içmem	254	100,00
İlaçlama yaparken mutlaka maske takarım	254	100,00
İlaçlama yaparken mutlaka eldiven takarım	13	5,12
İlaçlama yaparken mutlaka çizme giyerim	0	-
İlaçlamadan sonra kıyafetler mutlaka yıkanır	0	-
İlaçlama yaparken giydiğim özel bir kıyafetim var	0	-

*birden fazla cevap verildiğinden %100 aşmaktadır.

Bitkisel üretimin her dalında olduğu gibi bağıcılıktada ilaçlama verim ve kaliteyi düşünen hastalık ve zararlılarla mücadelede üreticilerin sıklıkla başvurdukları yöntemlerdendir. İlaçların sahip olduğu etken maddeler hem insanları hemde çevreyide tahrip etme durumu oluşturabilir. Bunun için ilaçlama öncesi, ilaçlama sırasında ve sonrasında olmak üzere dikkat edilmesi gereken önemli hususlar bulunmaktadır. Araştırmaya katılan üreticilerin ilaçlama sırasındaki aldıkları önlemlerin dağılımı Çizelge 4.25.'te verilmiştir. Üreticilerin tümü (%100) ilaçlama yaparken bir şey yiyip, içmediğini ve mutlaka maske taktıklarını belirtmişlerdir. %5,12'si ilaçlama yaparken eldiven taktığını, %4,33'ü ise ilacı alırken son kullanma tarihine baktıklarını ifade etmişlerdir.

Kızılaslan ve Somak (2013), Tokat'ın Erbaa ilçesinde bağ üreticileri ile ilgili yaptıkları araştırmada ilaçlama yaparken önlem alıp almadıkları belirlenmeye çalışılmış ve %50 oranında genellikle önlem alırım, %27,14 oranında kesinlikle her kullanımda, %14,29 oranında ise hiç önlem almam sonuçlarının ortaya çıktığı bildirilmiştir.

Çizelge 4.26. İlaçlama sonrasında atıkların akibet durumu*

Atıkların akibet durumu	Frekans	%
İlaçlamada kullandığım aletleri tekrar kullanacağım için öylece saklarım	9	3,54
İlaçlamada kullanacağım aletleri su ile yıkarım	11	4,33
Boş ilaç kutularını çöpe atarım	254	100,00
Kullandığım ilaçların boş kutularını toprağa gömerim	0	-
İlaç kutularını yıkarım ve başka işlerde kullanırım	7	2,76

*birden fazla cevap verildiğinden %100 aşmaktadır.

İlaçlama sonrası atıkların akibet durumunun dağılımı Çizelge 4.26'da verilmiştir. Çizelgeye göre ankete katılan üreticilerin tümü (%100) boş ilaç kutularını çöpe attıklarını, %4,33'ü ilaçlamada kullandıkları aletleri su ile yıkadığını, %3,54'ü ilaçlamada kullandıkları aletleri tekrar kullanacağı için öylece sakladığını, %2,76'sı ise ilaç kutularını yıkayıp başka işlerde kullandıklarını belirtmişlerdir. Çizelge incelendiğinde ilaçlama sonrası alet ve ekipmanların temizliğinin düşük bir orana sahip olduğu görülmektedir.

İlaçlama sonrası yapılması gereken en temel işlemlerden biri kullanılan alet ve ekipmanın temizliği olmalıdır ve bol su ile mutlaka yıkanıp sonraki ilaçlamaya kadar muhafaza edilmelidir. Denizli Çivril ilçesi şeftali üretimi yapan üreticilerle yapılan bir araştırmada ilaçlama sonrası boş yada dolu ilaç şişelerinin/kutularının durumu tespit edilmeye çalışılmış ve üreticilerin %39'u çöpe atıyorum, %39'u yakarak imha ediyorum, %14,2 bahçede uygun yere atıyorum, %1,4'ü ise sulama kanalına attıklarını belirtmişlerdir (Özger ve ark., 2016).

Kızılaslan ve Somak (2013), Tokat'ın erbaa ilçesinde bağcılık ile uğraşan üreticilerle yaptıkları çalışmada biten ya da yarım kalan ilaç şişelerinin akıbetini araştırmıştır. Üreticiler %74,29'luk oranla en uygun şekilde imha ettiklerini belirtmişlerdir.

5.SONUÇ

Bu araştırma Yozgat ili bağcılık potansiyelini, üreticilerin bilinç düzeyini belirlenmesi, Yozgat ilinin bağcılık durumunun ortaya konması, sorunları ve çözüm önerileri sunulabilmesi için Yozgat ili Merkez ve Sorgun ilçesinde bağcılık yapan 254 üreticiden anket yöntemi ile bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırma yapılan bölgelerde ikamet eden üreticilerin sosyo-demografik özellikleri incelenmiştir. Üreticilerin %94,88'i erkek, %5,12'sinin kadın olduğu belirlenmiş olup, üreticilerin yaş ortalaması 55.52 olarak belirlenmiştir.

Üreticilerin eğitim durumları incelendiğinde ise %46,46'lık oranla lise mezunu oldukları, bunu sırasıyla %25,20 ile ortaokul, %24,41 oranla ilkokul mezunu oldukları, ön lisans mezunu %1,18'lik dilimde olduğu ve oku yazar olmayan oranının ise %0,39 olduğu tespit edilmiştir.

Üreticilerin başka işte çalışma durumları incelendiğinde %48,43'ü serbest meslek, %30,31'inin emekli, %6,69'u işçi, %4,33'ü memur olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan kadınların tümünün ev hanımı oldukları tespit edilmiştir. 254 üreticinin %96,06'sı evli, %3,94'ü ise bekar olduğu tespit edilmiştir.

Ailedeki ortalama birey sayısı ise 3.77 kişi, çalışan birey sayısı ise ortalama 1.29 kişi olduğu, ailenin tarım dışı yıllık gelirinin ortalama 68,24 milyon TL ve ailenin tarımsal yıllık gelirinin ise ortalama 115,90 milyon TL olduğu tespit edilmiştir.

254 üreticinin tümü sosyal güvenceleri olduğunu beyan etmişlerdir. Bağkurlu üretici sayısı 244 ile %96,06'lık kısmı kapsarken, 10 SSK üretici ise %3,94'lük kısmı oluşturmuştur.

Ankete katılan tüm (%100) üreticiler bitkisel üretim yaptığını beyan etmiş olup, bitkisel üretim yapan tüm üreticilerin ise %12,99 u kapsayan 33 kişi ise ayrıca hayvansal üretim ile ilgilendiğini belirtmiştir.

Ankete katılan üreticilerin arazi varlığında ortalama 172.36 da Mülk arazisi olduğu, tarla arazisinin ortalama 172.20 da kira ile tutulan arazinin ortalama 58.15 da olduğu, kiraya ortağa verilen arazinin ortalama 48.77 da olduğu ve bağ arazisinin ortalama 4.81 da olduğu tespit edilmiştir. Üreticilerin hepsi meyve-sebze üretimi yaptıkları bir araziye sahip olmadıklarını belirtmişleridir.

Ankete katılan tüm üreticilerin bağcılıkla uğraştığı ve bağcılık ile birlikte yaptıkları diğer bitkisel ürünlerin dağılımlarının ise %74,80 buğday, %70,47 arpa, %10,63 mısır, %7,87 ayçiçeği ve %3,15 yonca olduğu tespit edilmiştir. Üreticilerin bitkisel üretim deseni olarak ağırlıkta olarak tarla tarımı yaptığı, bağcılığın ise bağlarının yaşı göz önüne alındığında aile büyüklerinden kalarak devam ettiği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan üreticilerin ortalama 40,15 yıldır bağcılık ile uğraştığı görülmektedir. Bağcılık yapma nedenlerinin incelenmiş olup en yüksek oranın %96,46 baba mesleği olduğu için, %3,54'lük oranla kar elde ettim için cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Arazi koşullarının bağcılık için uygun olması ve diğer şıklarına herhangi bir cevap verilmediği görülmüştür. Üreticilerin yaş ortalamasının da 55.52 olması da üreticilerin birçoğunun çocukluk döneminde bağcılık ile ilgilenmeye başladıkları düşünülmektedir.

Araştırmada üreticilere daha önce bağcılıkla ilgili eğitim alıp almadıkları sorulmuş olup, üreticilerin büyük bir oranı hayır cevabını vermiştir. Hayır cevabını verenlerin %93,7'lik, evet cevabını verenlerin ise %6,30'luk bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bağcılıkta kilit konulardan biri fidan teminidir. Bu konu ile ilgili üreticilerin vermiş oldukları cevapların dağılımına göre üreticilerin büyük bir çoğunluğu kendi üretimim cevabını verdikleri ve bu oranın %95,28 olduğu tespit edilmiştir. Komşu akrabadan temin etme cevabını verenlerin oranı %4,72 olduğu belirlenmiş olup ve bayii-kooperatif ve diğer cevapları üreticiler tarafından seçilmediği görülmüştür. Üreticilere hangi fidan tipini kullandıklarını belirlemeye yönelik sorulan soruya verilen cevapların dağılımında ise bütün üreticilerin (%100) yerli fidan kullandıklarını belirtmişlerdir. Üreticilerin birçoğunun kendi üretimi fidanları kullandığını belirttiklerini için yerli fidan oranının bu seviyede çıkması beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ortalama olarak bir bağın ömrünün 30-40 yıl olduğu düşünülmektedir. Fakat üreticilerin yerli çeşitle kurulu olan bağların yaşı ise 70.80 hatta 100'ü bulabilmektedir. Uzun soluklu olan bağcılıkta araştırmaya katılan üreticilere bağda herhangi bir sebeple eksilen fidanların yerini nasıl tamamladıklarını sorulmuş olup, tüm üreticiler bu soruya %100 oranla daldırma ile cevabını vermiştir.

Üreticilerin %76,38'i kış budaması yaptıklarını belirtmiştir. Bütün üreticiler %100'lük oranla yaprak alma işlemini yaptıklarını belirttikleri halde yaz budamasını yaptıklarını beyan edenlerin oranı %23,62 olarak tespit edilmiştir.

Bu cevaplar üreticilerin bağcılık konusunda eğitim almadıklarını, budamalar ile ilgili bilgilerinin sınırlı kaldığını göstermektedir.

Bağcılıkta verim ve kaliteyi etkileyen en büyük faktörlerden biri bağın kuruluş aşamasında karar verilen ve uygulanan terbiye sistemidir. Üreticilerin bağlarına tesis ettikleri terbiye sistemlerinin dağılımlarına bakıldığında, %94,49'luk oranla goble yani geleneksel terbiye sisteminin tercih edildiği tespit edilmiştir. Üreticilerin %5,51'lik kısmı ise modern terbiye sistemlerinden kordonla bağlarını terbiye şekillerini yönettikleri belirlenmiştir.

Tüm bitkisel üretim şekillerinde olduğu gibi kültürel işlemlerinin yapılmasına olanak sağlayan mekanizasyondur.

Üreticilerin tümü sadece toprak işlemede mekanizasyona başvurduklarını belirtmişlerdir. Diğer kültürel işlemlerden ilaçlama, gübreleme, sulamada ise mekanizasyona başvurmadıkları tespit edilmiştir. Üreticilerin tümü bağlarında sulama yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan üreticilerin gübre tercihlerinde ise üreticilerin büyük bir çoğunluğu %72,44'ü bağlarında gübre kullanmayı tercih etmedikleri, %27,56'lık kısmının ise organik gübre kullandıkları tespit edilmiştir.

Toprak analizi yaptırmayan üreticilerin gübrelemede doz ayarlarını nasıl yaptıklarının dağılımında ise gübreleme yapan üreticilerin çoğu %79,13'lük oranla komşu ve akrabaların önerilerine göre,%20,87'lik kısmı ise kendi bilgi ve tecrübelerime göre gübreleme doz ayarı yaptıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan üreticilerin tümü bağcılıkta üretim şeklinin meyve (%100) olduğunu belirtmiştir. Tüm üretim planlaması meyve üzerine yapılan üreticilerin ürettikleri üzümlerin değerlendirme şekillerinin dağılımlarında ise üzümün büyük bir oranı %93,70'i sofralık, %5,91'i ise şaraplık olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir. Hasat edilen ürünlerin tümü ise bölge halkı tarafından satın alındığı, satış şeklinin ise peşin olarak olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan üreticilerin bağ arazi büyüklüğünün 10 da'dan küçük olduğu tespit edilmiş ve bütün üreticilerin 40 yaş üstü bağlara sahip oldukları belirlenmiştir.

Bağlarının dikim sıklığına bakıldığında ise %92,13'lük kısım 1x1 dikim sıklığını, %5,12'lik kısmın 1.5x1.5 ve %2,76'lık kısmın ise 3x1,5'luk dikim sıklığıyla bağlarını tesis ettikleri tespit edilmiştir. Genel olarak bağlarda goble terbiye şeklinin hâkim olduğu için bu sonuçların çıkmasının normal olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan üreticilere yetiştiriciliğini yaptıkları üzüm çeşitlerinin dağılımları ise Yozgat ve çevresinde yoğun olarak yetiştirilen ve sofralık bir üzüm çeşidi olan Gülüzümü sonuçlar değerlendirildiğinde %94,09'luk bir oranda olduğu tespit edilmiştir. Şaraplık ve sıralık olarak değerlendirmeye alınan Karadimrit %5,91 ve Kalecik Karası üzüm çeşidi ise %0,39 olduğu tespit edilmiştir.

Üretimde verim ve kaliteyi sınırlandıran faktörlerden en önemlileri hastalık ve zararlılardır. Araştırmaya katılan üreticilerin bağlarında sorun oluşturan hastalık ve zararlıların dağılımlarına bakıldığında bağlarda en yoğun şekilde karşılaşılan hastalığın %80,71'le bağ küllemesi olduğu bunu %25,59'la Kurşuni küf, %16,54'le bağ mildiyösu, ve %3,54 ile de kav hastalığının izlediği tespit edilmiştir. Bağ zararlılarından ise filokseranın %100 orana sahip olduğu bunu %76,38'le bağ yaprak uyuzu, %5,51'le unlu bit, %4,33'le salkım güvesi ve %3,15 ile de bağ maymuncuğunun üreticilerin karşılaştıkları zararlılar içerisinde yer aldığı görülmüştür.

Üreticilerin tümü karşılaştıkları bu etmenlere karşı kimyasal yöntemlerle mücadele ettikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan üreticilerin en yoğun olarak karşılaştıkları külleme hastalığında kimyasal mücadele oranı %10,24 olduğu, bağlarda önemli zarara yol açan bağ yaprak uyuzu zararlısıyla kimyasal mücadele oranının ise %13,19 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kimyasal mücadele yapan üretici sayısının az olduğu da görülmektedir. Bunun sebebi üreticilerin yaptıkları bağcılığın ekonomik kaygı taşımadığı, bağ alanların az ve yaşlı bağlara sahip olduğu, ilaç gübre gibi giderlerin günümüzde pahalı olduğu gibi sebeplere bağlamak mümkündür.

İlaçlama yapmaya karar verme durumunun dağılımı ise üreticilerin %88,58'lik kısmı diğer çiftçiler ilaçlama başladığında, %8,66'sı bayiye, %3,15'i ise il ve ilçe tarım müdürlüklerine sorduklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan üreticilerin ilaçlama ile ilgili bilgileri temin etme şeklinin dağılımlarında ise üreticilerin çoğu %85,04'ü komşu ve akraba önerilerine göre, %11,42'si bölge halkı tarafından ve %6,30'u ise bayii ve kooperatiflerce ilaçlama ile ilgili bilgiyi temin ettiklerini beyan etmişlerdir.

Bitkisel üretimin her dalında olduğu gibi bağcılıktada ilaçlama verim ve kaliteyi düşünen hastalık ve zararlılarla mücadelede üreticilerin sıklıkla başvurdukları yöntemlerdendir. İlaçların sahip olduğu etken maddeler hem insanları hemde çevreyide tahrip etme durumu oluşturabilir. Bunun için ilaçlama öncesi, ilaçlama sırasında ve sonrasında olmak üzere dikkat edilmesi gereken önemli hususlar bulunmaktadır. Araştırmaya katılan üreticilerin ilaçlama sırasındaki aldıkları önlemlerde üreticilerin tümü (%100) ilaçlama yaparken bir şey yiyip, içmediğini ve mutlaka maske taktıklarını belirtmişlerdir. %5,12'si ilaçlama yaparken eldiven taktığını, %4,33'ü ise ilacı alırken son kullanma tarihine baktıklarını ifade etmişlerdir.

İlaçlama sonrası atıkların akibet durumu ise ankete katılan üreticilerin tümü (%100) boş ilaç kutularını çöpe attıklarını, %4,33'ü ilaçlamada kullandıkları aletleri su ile yıkadığını, %3,54'ü ilaçlamada kullandıkları aletleri tekrar kullanacağı için öylece sakladığını, %2,76'sı ise ilaç kutularını yıkayıp başka işlerde kullandıklarını belirtmişlerdir. Çizelge incelendiğinde ilaçlama sonrası alet ve ekipmanların temizliğinin düşük bir orana sahip olduğu görülmektedir.

İlaçlama sonrası yapılması gereken en temel işlemlerden biri kullanılan alet ve ekipmanın temizliği olmalıdır ve bol su ile mutlaka yıkanıp sonraki ilaçlamaya kadar muhafaza edilmelidir.

Yozgat ili eski dönemlerde yapılan araştırmalara göre bağcılık kültürünü içine alan bir coğrafyada olduğu bilinmektedir. İlin etrafındaki bağcılık kültürüne bakıldığında ise Nevşehir, Kayseri, Tokat gibi yoğun olarak bağcılığın yapıldığı bölgelerle etkileşim halinde olması gerekirken maalesef bağcılık istenilen seviyeye gelmemiş hatta gerilediği bilinmektedir.

Bitkisel üretim tarımın sürekli gelişen ve kendini yenileyen bir koldur. Çeşit adaptasyon çalışmaları, yeni çeşit geliştirme, kültürel faaliyetler, biyoteknoloji ile sürekli gelişmektedir. Bu gelişmeleri takip etme, bunu uygulayabilme ise bilinçli üreticiler ile gerçekleşebilmektedir.

Eski bağcılık adını verdiğimiz yerden sistemlerin, budama bilgisi yetersizliğinin, fidan tipi seçimi ve çoğaltmadaki tercihlerin üreticilerin yaş ortalaması ve eğitim durumlarının dağılımları ile ilişkili olduğu, eski yöntemleri bırakılmadığı görülmektedir. Tarımda mekanizasyon verim ve kalite istenilen üretimde olmazsa olmazdır.

Fakat bağ alanlarının küçük olması ve atadan babadan kalma bağ alanlarına gerekli önemin verilmemesi, bağların modern terbiye sistemlerinde olmaması bu teknolojiyi kullanmayı engellemektedir.

Üreticilerin bağ hastalık ve zararlı bilgileri mevcuttur fakat bu hastalığa karşı önlemlerin alınması yönünde eksiklikler vardır. Bunun sebebi yine bağlardan elde edilen üzümlerin bölge halkı tarafından alınması ticaret kaygısı yaşamadığını, tarla tarımının bölgede ağırlıklı olması sebebi ile bu alana yoğunlaşılması ile hastalık ve zararlıların mücadelenin geri planda kaldığı görülmektedir.

Sonuç olarak; Yozgat ilinde bağcılığın eski yoğun hareketli günlerine dönebilmesi için öncelikle üreticilere yeni bağcılık kültürünü aşlamak gerektiğini düşünmekteyiz. Bunu da eğitimlerle, yazılı ve görsel medya yöntemi, bağcılığın daha profesyonel şekilde yapıldığı bölgelere teknik gezilerle olabileceği kanaatindeyiz.

Ayrıca bölgede modern bağcılığın temellerini atmaya yönelik il ilçe müdürlüklerinin teşvik projelerinin hazırlanması üreticilere aşılı fidan, destek ve terbiye sistemlerinin temin edilebilmesi sistemlerin kurulması için destek verilmesi, eğitimler ile de bu sistemin, bu üreticilik modelinin benimsenmesinin, öğrenilmesinin sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Ağaoğlu, Y.S., Kara, Z., 1990. Tokat Tarımında Bağcılığın Yen ve Üzüm Çeşitlerinin Yöredeki Dağılımı Üzerinde Bir Araştırma. Cumhuriyet Üniversitesi Tokat Ziraat Fakültesi Dergisi, 6(1): 293-306.
- Akın, S., Özdemir, G., 2010. Diyarbakır İli Çermik İlçesi Bağcılığı ve Üzüm Üreticilerinin Örgütlenmeye Bakış Açıları, Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt 1, 526-533, Şanlıurfa.
- Akşit, İ., 1981. Hititler. Türkiye'nin Tarih Hazinesi Orta Anadolu Uygarlığı. Sandoz Yayınları 2:160.
- Altıncı, N. T., Cangi, R. 2017. Tokat İli Bağcılık Yapısı ve Yabancı Otlarla Mücadelede Üretici Davranışlarının Belirlenmesi. Türkiye Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, 1(1), 17-24.
- Anonim, 2013. Yozgat İl Çevre Durum Raporu 2012. Yozgat Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, ([Http://www.Csb. Gov.Tr/Db/Ced/EditorDosya/Yozgat_İcdr2012. Pdf](http://www.csb.gov.tr/Db/Ced/EditorDosya/Yozgat_Icdr2012.Pdf)) (Erişim Tarihi: Temmuz 2017).
- Anonim, 2017. TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu. ([Http://www.Tuik.Gov.Tr](http://www.tuik.gov.tr)) (Erişim Tarihi: Temmuz 2017).
- Anonim, 2019. TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu. ([Http://www.Tuik.Gov.Tr](http://www.tuik.gov.tr)) (Erişim Tarihi: Temmuz 2020).
- Bal, D, Ç., 2018. Trakya Bölgesinde Bitkisel Üretim Yapan Tarım İşletmelerinin Risk Kaynakları ve Risk Yönetim Stratejilerinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. Tekirdağ. Türkiye.Boz,
- Cangi, R.,Kılıç, D.,Cangi, Ö.S.,Bekar, T., 2016. Salamuralık Asma Yapracağının Dolu Zararına Karşı Sigortalanmasında Ekspertiz Rapor Parametrelerinin Belirlenmesi, Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi 9 (1): 37-44, 2016
- Cangi, R., Doğan, A. Yağcı A. ve Uyak C., 2016. Asma Fidanı Üretim Tekniği. Elektronik Yayın. 91s. ([Https://Tr.Scribd. Com/Document/357464367/Asma-Fidan%C4 %B1-Uretim-Tekni%C4%9fi](https://tr.scribd.com/document/357464367/Asma-Fidan%C4%B1-Uretim-Tekni%C4%9fi)) (Erişim Tarihi: Temmuz 2017).

- Çakır, A., N., Sanyürek, K., Karakaya, E. ve Ay Ş., 2017. Nusaybin (Mardin) İlçesi Bağcılığı Sorunları ve Çözüm Önerileri. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 34 (1): 15-25.
- Çetin, E.S. ve Daler S., 2018. Yozgat İli Bağcılığının Değerlendirilmesi. Bahçe Dergisi, 47, Özel Sayı 1, Ss 209- 218
- Daler, 2021. Yozgat İlinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Klasik Ve Moeküler Yöntemlerle Tanımlanması. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi
- Durgut M. R., Arın,S., 2005. 2(3), Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Tarım Makinaları Bölümü, Tekirdağ
- Erbaş, N., 2020. Yozgat İli Tarım İşletmelerinde Kışlık Buğday (Triticum Aestivum L.) Üretiminin Maliyet Analizi. Journal Of The Institute Of Science And Technology, 10 (2), 1318-1328. DOI: 10.21597/Jist.607975
- Gözener B. Kaya Y. ve Sayılı M., 2014. Gaziosmanpaşa Journal Of Scientific Research 9 (2014) 74-80
- Hakverdi, A.E., ve Yiğit, N. 2017. Yozgat-Akdağmadeni Yöresinde Bulunan Bazı Tıbbi ve Aromatik Bitkiler. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 19(2), 82-87.
- Hızarcı, Z., 2019. Erbaa Narince Bağ Yaprağı' Üretilen Köylerde Sosyo-Ekonomik Yapı ve Yüksek Sistem Bağcılığın Benimsenmesi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Bölümü. 101 Sayfa
- Katlav, E. Ö., Eren, F. Y., ve Tuna, M., 2019. Kapadokya'da Bağcılığın Gastronomi Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. Journal Of Tourism And Gastronomy Studies, 2167- 2186.
- Kısaca, G., Gazioğlu, Şensoy, R., İ.,Baş, Ö.E., Yılmaz, Y.,2020. Siirt İli ve Bazı İlçelerinde Mevcut Bağcılık İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Tarımsal Uygulamalara Yaklaşımlarının Belirlenmesi. Yüzüncüyıl University Journal Of Agricultural Sciences ,2020, Volume 30, Issue 2, 289- 298
- Kızılaslan, H., Dal, B. ve Kızılaslan, N., 2020. Tokat İli Kazova Bölgesi Yaprak Üretimi ve Pazarlama Sorunları. Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 9(3): 31-44
- Kızılaslan, N. ve Somak E., 2013. Tokat İli Erbaa İlçesinde Bağcılık İşletmelerinde Tarımsal İlaç Kullanımında Üreticilerin Bilinç Düzeyi. Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi. 4: 79- 93.

- Kızıloğlu, R. ve Kızılaslan, H., 2013. A Tobit Analysis Of Factors Affecting Mineral Water Demand: The Case Of Beypazarı District. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 30(2), 80-85.
- Kıracı, M. A., Kıran, T., Solak, E., Doğu, K. ve Altıntaş, A. 2014. Trakya’da Yer Alan Bağcılık İşletmelerinde Ürün Sigortası Uygulamalarına Yönelik Üreticilerin Yaklaşımları, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Trakya University Journal Of Natural Sciences, 15(1): 9-15, ISSN 2147–0294.
- Korkutal, İ., Bahar, E. ve Erkan H.A., 2009. Edirne İli Uzunköprü İlçesi Yeniköy Beldesi Bağcılık Yapısının İncelenmesi. Trakya University Journal Of Science, 10(2): 179-187.
- Korkutal, İ., Bahar, E., ve DüNDAR, D. G., 2019. Edirne İli Uzunköprü İlçesi Bağcılık Yapısının İncelenmesi. ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, 7(1), 127-136.
- Korkutal, İ., Bahar, E., ve Zinni, A. 2018. Tekirdağ İli Şarköy İlçesi Bağcılık Yapısının İncelenmesi. Selcuk Journal Of Agriculture And Food Sciences, 32 (3), 475-481.
- Oraman, M.N., 1965. Arkeolojik Buluntuların Işığı Altında Türkiye Bağcılığının Tarihçesi Üzerinde Araştırmalar-I. Ankara Ün. Ziraat Fakültesi Yıllığı, 15(2), 96-108.
- Özdemir, B., Akbay, C. Ve Çalışkan, H., 2015. Mersin İli Tarsus İlçesi Üzüm Üretiminin Mevcut Durumu ve Sorunları. Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi 8 (2): 71-73, 2015 ISSN: 1308-0040, E-ISSN: 2146-0132, Wwww.Nobel.Gen.Tr
- Özger, Ş., Bayındır, A., Balak, Birgücü T., 2016. XII. Ulusal Taim Ekonomisi Kongresi.25-27 Mayıs, Şanlıurfa. 1369-1378
- Savcı, S. ve F. Turan. 2016. Kırsal Alanda Çiftçilerin Pestisit Kullanımının İncelenmesine Yönelik Anket Çalışması: Yozgat Külhüyük Köyü Örneği. Land Use Policy 26 (4): 961-974.
- Sarica M. A., M., Yamak, U. S., 2014. Yozgat İlinde Kaz Yetiştiriciliği, Tavukçuluk Araştırma Dergisi, 11(1), 16-20.
- Söyler, K., İşçi, B., Altındışli, A. ve Boyacı, M., 2019 Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg., 2019, 56 (4):487-495 DOI: 10.20289/Zfdergi.534999
- Şimşek E., 2022 Nevşehir İli Bağ Alanlarında Üzüm Üretiminin Ekolojik, Sosyoekonomik Durumu ve Enerji Kullanım Etkinliği. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Y. Lisans Tezi. Nevşehir. Türkiye. 92 Sayfa

- Taşkın H., Demircan V., 2014 Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 9 (1):95-110, 2014 ISSN 1304-9984, Araştırma Makalesi
- Tekdal D, Sarlar S. 2016. Yerel Asma Genetik Kaynakları ve Önemi. Bağbahçe Bilim Dergisi, 3(3): 20-26
- Tüfekçi H, 2020. Yozgat İli Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Yapısal Durumu ve Geliştirme Olanaklarının Belirlenmesi. Journal Of Animal Production, 61 (1): 91-100.
- Yanar, Y., D. Yanar, G. Erdal, H. Erdal ve F. Yurttaş. 2017. Manisa İli Bağ Alanlarında Karşılaşılan Bitki Koruma Sorunları ve Üretici Bilinç Düzeyi. Turkish Journal Of Weed Science. 20 (1): 18-26.
- Yolal, A., K. ve Değirmenci, H. 2020. Basınçlı Sulama Sistemleri Hibe Destek Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Yozgat İli Örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi, 23 (5): 1175-1183 Ss.
- Winkler A. J, Cook J. A, Kliewer W. M., Lider L. A (1974). General Viticulture. University Of California Press., Berkeley And Los Angeles, 63